

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Географічний факультет
Кафедра географії та менеджменту туризму

**ВПЛИВ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ НА РОЗВИТОК
ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ**

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав:
Студент 6 курсу, 619 групи
Пастернак Андрій Володимирович
Керівник:
кандидат географічних наук, асистент
Брик Степан Дмитрович

До захисту допущено:
Протокол засідання кафедри №
Від «__» _____ 2023р.
Зав. кафедри _____
д. геогр. наук, доц. Король О.Д.

Чернівці 2023

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота присвячена дослідженню впливу фестивального туризму на розвиток туристичної галузі України. У роботі розглядаються основні аспекти фестивального туризму, його роль у привертанні та задоволенні потреб туристів.

Основні результати дослідження підтверджують важливість фестивального туризму як стратегічного інструменту для залучення туристів та стимулювання розвитку туристичної галузі України.

Ключові слова: фестивальний туризм, туристична галузь, культурний туризм, економічний вплив, Україна.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ А.В. Пастернак

(підпис)

ANNOTATION

The master's thesis is devoted to the study of the impact of festival tourism on the development of the tourism industry in Ukraine. The paper examines the main aspects of festival tourism, its role in attracting and meeting the needs of tourists.

The main results of the study confirm the importance of festival tourism as a strategic tool for attracting tourists and stimulating the development of the tourism industry in Ukraine.

Keywords: festival tourism, tourism industry, cultural tourism, economic impact, Ukraine.

This qualification work contains the results of my own research. The use of ideas, results and texts of scientific research by other authors should be referenced to the appropriate source.

_____ A.V Pasternak

(signature)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1	8
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ	8
1.1 Поняття, суть та місце фестивального туризму	8
1.2 Методологія вивчення фестивального туризму.....	21
1.3 Історія розвитку фестивального туризму.....	33
1.4 Огляд існуючих теорій і підходів щодо взаємозв'язку фестивального туризму та туристичної галузі	42
Висновки до розділу 1	47
РОЗДІЛ 2	49
СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ТУРИСТИЧНУ ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ	49
2.1 Сучасний стан фестивального туризму в Україні та світі	50
2.2 Вплив фестивального туризму на розвиток туристичної галузі в Україні. 59	
2.3 Проведення дослідження залучення та задоволення туристів у контексті фестивального туризму в Україні.....	66
<i>Висновки до розділу 2</i>	72
РОЗДІЛ 3	75
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ ТА ОЦІНКА ЙОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ КРАЇНИ	75
3.1 Проблеми та перспективи розвитку фестивального туризму України.....	76
3.2 Оцінка впливу фестивального туризму на туристичну галузь України	84
3.3 Пропозиції щодо підвищення ефективності використання потенціалу фестивального туризму для розвитку туристичної галузі	93
<i>Висновки до розділу 3</i>	102
ВИСНОВКИ	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	107

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний стан розвитку туристичної сфери в нашій країні продовжує переживати перехідний період. Це поступальний процес відродження і розбудови галузі, активізація соціальної політики у регіонах і на місцевому рівні дають сподівання, що труднощі є подоланими. Слід зазначити, що адекватне і випереджаюче вирішення проблем - вже наявних і таких, що виникатимуть, сприятиме створенню ефективної туристичної інфраструктури та покращенню життєзабезпечення населення до рівня мінімальних світових вимог та стандартів. Україна на новому етапі розвитку стане конкурентоздатним партнером, займе гідне місце на карті міжнародної рекреаційно-туристичної діяльності.

В останні десятиліття на фестивальний туризм припадає дедалі більша частка туристських потоків. Загалом це відображає світову тенденцію в туризмі, коли культура, освіта та розваги є основою зростання туризму в розвинених країнах. Оскільки зовнішня політика України орієнтована на європейську інтеграцію, фестивальний рух у нашій країні має стати рушійною силою подальшого розвитку, спираючись на організаційні методи та формати країн Центральної Європи.

Серед сотень різноманітних заходів, що щорічно організуються в Україні, фестивалі посідають особливе місце, і їхня кількість неухильно зростає з кожним роком. Кількість відвідувачів українських фестивалів постійно зростає, що свідчить про популярність фестивального туризму та його поширення по всій Україні.

Фестивальний туризм - відносно молоде явище в Україні, але, хоча він ще не досяг міжнародних стандартів, є дуже перспективним. Поряд із старішими й розвиненішими формами рекреаційного, культурного, ділового та релігійного туризму, фестивальний туризм набирає обертів у системі українського туризму і незабаром посяде лідируючі позиції серед інших видів туризму.

Фестивалі як форма комплексного представлення місцевого колориту покликані не лише сприяти підтриманню національної та етнічної культурної ідентичності, а й забезпечувати доступ до культурної спадщини інших народів. Найбільш вдалою інтерпретацією такого туризму є організація дозвілля у вигляді традиційних і сучасних свят та обрядів, характерних для корінних народів, у ландшафті з мінімальними антропогенними змінами.

Характерною особливістю фестивалів з погляду масштабів їхньої туристської привабливості є те, що вони функціонують на кількох рівнях: міжнародному, міжрегіональному (регіональному) та місцевому. Проте таке розмежування не завжди є ефективним, оскільки навіть невеликі заходи можуть поступово розвиватися і переходити на вищі рівні організації, збільшуючи масштаб події та її цільову аудиторію.

У більшості міжнародних досліджень фестивалі аналізуються у зв'язку з індустрією туризму. Фестивальна діяльність також розглядається як інструмент поліпшення економічної ситуації на місцевому рівні, аналізується її вплив на зайнятість, загальний добробут місцевого населення та динаміку розвитку підприємництва.

Україна володіє високим потенціалом туристичних ресурсів, проте вони використовуються недостатньо. Крім того, для підвищення привабливості туризму в регіоні необхідна узгоджена стратегія, що об'єднує вертикальні та горизонтальні зусилля всіх зацікавлених сторін на регіональному та міському рівнях. Для цього необхідно розглянути, проконтролювати й оцінити наявні ресурси, створити нові ресурси, визначити ключових учасників і представити їхню діяльність на конкретних даних. Тому метою цього дослідження є збір та аналіз даних про вплив фестивалів на розвиток регіонального та міського туризму.

Новостворені та відроджені свята роблять значний внесок у розвиток і презентацію національної культури на міжнародному рівні. Обрядові та інноваційні святкування мають великий потенціал для розвитку туризму, оскільки є своєрідною реакцією суспільства на туристичні запити та, крім

рекреаційних аспектів, сприяють національній ідентифікації та популяризують потенційні туристичні ресурси регіонів.

Метою магістерської роботи є вивчення розвитку фестивального туризму в світі та Україні.

Завдання магістерської роботи є наступними:

- Розкрити поняття та суть фестивального туризму.
- Вказати історію розвитку фестивального туризму.
- Висвітлити основні тенденції розвитку фестивального туризму.
- Зобразити сучасний стан фестивального туризму в світі.
- Продемонструвати сучасний стан фестивального туризму в Україні.
- Описати проблеми фестивального туризму.
- Показати перспективи розвитку фестивального туризму.

Об'єктом магістерської роботи є розвиток фестивального туризму в світі та Україні.

Предметом магістерської роботи є дослідження розвитку фестивального туризму в світі та Україні.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Цей розділ ставить перед собою завдання систематизувати та аналізувати наукові концепції, теорії та підходи, що дозволять глибше розуміти сутність та особливості взаємодії фестивалів із туризмом.

Актуальність вивчення фестивального туризму визначається його зростаючим впливом на розвиток туристичної галузі як в Україні, так і в світі. Фестивалі стають важливим елементом туристичної привабливості регіонів, сприяючи не лише економічному розвитку, але й культурному обміну та підвищенню іміджу. Важливість вивчення теоретичних засад цього явища полягає в розробці ефективних стратегій та інструментів управління туристичною діяльністю, які б враховували фестивальний аспект.

Метою даного розділу є систематизація та аналіз теоретичних та методологічних підходів до вивчення фестивального туризму з метою визначення ключових понять та тенденцій у цій сфері.

Розділ складається із кількох підрозділів, кожен із яких спрямований на вивчення конкретного аспекту теоретико-методологічних засад фестивального туризму. Починаючи від визначення базових термінів та закінчуючи аналізом актуальних досліджень у цій галузі, структура розділу створює логічний каркас для подальших розділів дипломної роботи.

Висновок до розділу дозволить підбити підсумки проведеного аналізу, визначити прогалини в науковому знанні та сформулювати основні тези, які будуть розвиватися в подальших частинах роботи. Розділ 1 є важливим етапом дослідження, оскільки визначає теоретичну базу та орієнтацію дипломної роботи в цілому.

1.1 Поняття, суть та місце фестивального туризму

Фестивальний туризм – це вид туризму, заснований на участі у різних фестивалях, подіях або культурних заходах, які відбуваються в різних регіонах або країнах.

Сутність фестивального туризму полягає у тому, що туристи активно беруть участь у фестивалях і мають можливість насолодитися унікальною культурою та традиціями місцевого населення. Вони можуть спостерігати за виступами артистів, відвідувати місцеві пам'ятки, смакувати національну кухню, спробувати традиційні ремесла та придбати місцеві рукоділля.

Місце фестивального туризму в сучасній глобалізованій економіці важко переоцінити. Фестивалі привертають туристів з усього світу і стають потужним інструментом для розвитку туризму та підтримки культурної спадщини країни. Вони сприяють розширенню економічного потенціалу регіона шляхом стимулювання зростання протягом періоду фестивалю. Крім того, фестивальний туризм сприяє збереженню та популяризації культурної спадщини регіону, зближенню народів і сприяє культурній обміну та розумінню між різними культурами.

Отже, фестивальний туризм має велике значення для розвитку туризму та підтримки культурної спадщини країн та регіонів, пропонуючи унікальний досвід і знання про місцеву культуру, традиції та народні свята. А тепер більш детально.

Індустрія туризму, що добре функціонує, впливає на економічний розвиток регіону та країни загалом, а також безпосередньо формує імідж туристів. Важливо розвивати малобюджетні види відпочинку, чим і є сьогодні фестивальний туризм. Фестивальний туризм - це новий напрямок туристичної діяльності, фактор, що збільшує обсяг туризму і розглядається як ефективний механізм створення і підтримки позитивного іміджу регіону. Кількість туристів, які беруть участь у подієвих турах, зростає з кожним роком, що зумовлює необхідність дослідження туристського попиту на цей вид туризму та чинників, що впливають на нього, підготовки спеціалістів для взаємодії зі споживачами під час подій, а також упровадження й розвитку подібних туристських продуктів.

Фестивальний туризм є видом туризму, що швидко розвивається, і нині вважається одним із найперспективніших. У зв'язку з бурхливим розвитком туризму у світі розвиток фестивального туризму, одного з найпривабливіших видів подієвого туризму, сьогодні актуальний і для України.

Таблиця 1.1

Поняття, суть та місце фестивального туризму

Поняття	Суть	Місце в туризмі
Фестивальний туризм	Фестивальний туризм – це форма туризму, що передбачає подорожі туристів для участі в різноманітних фестивалях, заходах та подіях.	Являє собою окремий сегмент туристичної індустрії, що орієнтований на подорожі для взаємодії з культурою та участь у святкуваннях.
Специфіка фестивалів	Фестивалі часто мають культурний, мистецький, спортивний або релігійний характер. Вони можуть бути масовими або інтимними, а також охоплювати різні сфери інтересів.	Вносять унікальність та різноманіття в туристичний продукт, залучаючи туристів своєю атмосферою та подіями.

Продовження таблиці 1.1

Туристична атракція	Фестивальний туризм стає важливою туристичною атракцією, що привертає туристів не лише своєю головною подією, але й супутніми розвагами та можливістю познайомитися з місцевою культурою.	Збільшує привабливість та конкурентоспроможність туристичного напрямку, сприяючи розвитку туризму в регіоні.
Взаємодія туризму та культури	Фестивальний туризм забезпечує взаємодію туризму та культури, сприяючи збереженню та популяризації традицій, мистецтва та інших аспектів культурного надбання.	Важливий чинник зміцнення культурних зв'язків між національностями та сприяє культурному обміну.
Економічний внесок	Участь туристів у фестивалях приносить значний економічний внесок через витрати на проживання, харчування, подарунки та інші послуги, що сприяє розвитку місцевої економіки.	Фестивальний туризм стає важливим джерелом доходу та стимулює розвиток малого та середнього бізнесу.

Джерело: складено автором

Якщо подієвий туризм термінологічно є загальноприйнятим різновидом туристичної діяльності, то фестивальний туризм – поки що ні. Досить мало

вчених сьогодні дають визначення терміну «фестивальний туризм», а дехто навіть узагалі не відокремлює його як самостійний вид туризму. Це можна пояснити тим, що фестивальний туризм є різновидом подієвого, який, у свою чергу, включає багато інших різновидів. Варто зазначити, що навіть у Законі України «Про туризм», не виділяється такий вид туризму як подієвий, у тому числі й фестивальний. Тож, на законодавчому рівні його зовсім не існує [1].

Розвиток фестивального туризму на міжнародному туристському ринку призвів до збільшення туристського попиту. Подієвий туризм приваблює великі потоки туристів на територію у зв'язку з проведенням масштабних заходів. До таких подій належать культурні, музичні, театральні, спортивні та розважальні заходи, що становлять інтерес не тільки для місцевих жителів, а й для жителів інших регіонів і країн. Такі події можуть стати, з одного боку, каталізатором зростання в'їзного туризму, а з іншого - каталізатором розвитку інших видів туризму в регіоні.

Фестивальний туризм зазвичай пов'язаний з унікальними подіями, характерними тільки для цього регіону, такими як великі торгові ярмарки, фестивалі, етнічні свята та подієві ювілеї.

З кожним роком кількість фестивалів зростає, так само збільшується чисельність туристів, які беруть у них участь. Завдяки проведенню фестивалів підвищується туристичний потенціал регіону, залучаються інвестиції, налагоджується співпраця між регіонами. Крім того, фестивальний туризм – бюджетний вид відпочинку, основна мета якого – культурне збагачення учасників. Тому сьогодні визначення тенденцій розвитку фестивального туризму в регіоні є досить актуальним.

У розвитку фестивального туризму в Україні існують як зовнішні, так і внутрішні чинники. До основних внутрішніх (ендогенних) чинників належать: інфраструктура та технічне забезпечення, сезонність, просування місцевих ремесел і творчих етнічних груп, діяльність суб'єктів туристичної діяльності, зростання споживчої свідомості та зміна смаків, підвищення ролі ЗМІ в рекламі й просуванні культурних подій і цільових етнофестивальних турів,

компетентність кадрів, підвищення ролі координації туристичної й культурної діяльності, кадровий потенціал, підвищення ролі в координації туристичної й культурної діяльності. До зовнішніх (екстернальних) чинників належать історико-географічні, етногеографічні, економічні та соціально-географічні, демографічні, інформаційні та інтеграційні (принципи глобалізації та збереження етнокультурного розмаїття), екологічні та правові.

Нещодавнє зростання кількості, різноманітності та популярності фестивалів зробило їх одним із найбільш швидкозростаючих сегментів туристичної індустрії, що зі своєї сторони привернуло світове визнання та увагу. Відомим є той вагомий чинник, що рушійною силою фестивального туризму є його привабливість. Поки що дослідження в основному зосереджувалися на привабливості різних туристичних напрямків, таких як привабливість напрямків гарячих джерел, привабливість виставкових місць та привабливість оздоровчих місць, а також їх вимірювання і конститутивні розміри. Деякі дослідження розглядали фестивалі як один із вимірів привабливості дестинації, але нехтували самою привабливістю фестивалю.

Термінологічно фестивальний туризм поки не є загальноприйнятим різновидом туристичної діяльності. Деякими дослідженнями пропонується встановлення місця і ролі цього напрямку у туристичному спектрі пріоритетів. За результатами наших розвідок фестивальний туризм може розглядатися як різновид культурно-пізнавального туризму, що проявляється у декількох сутнісних формах (рис. 1.1).

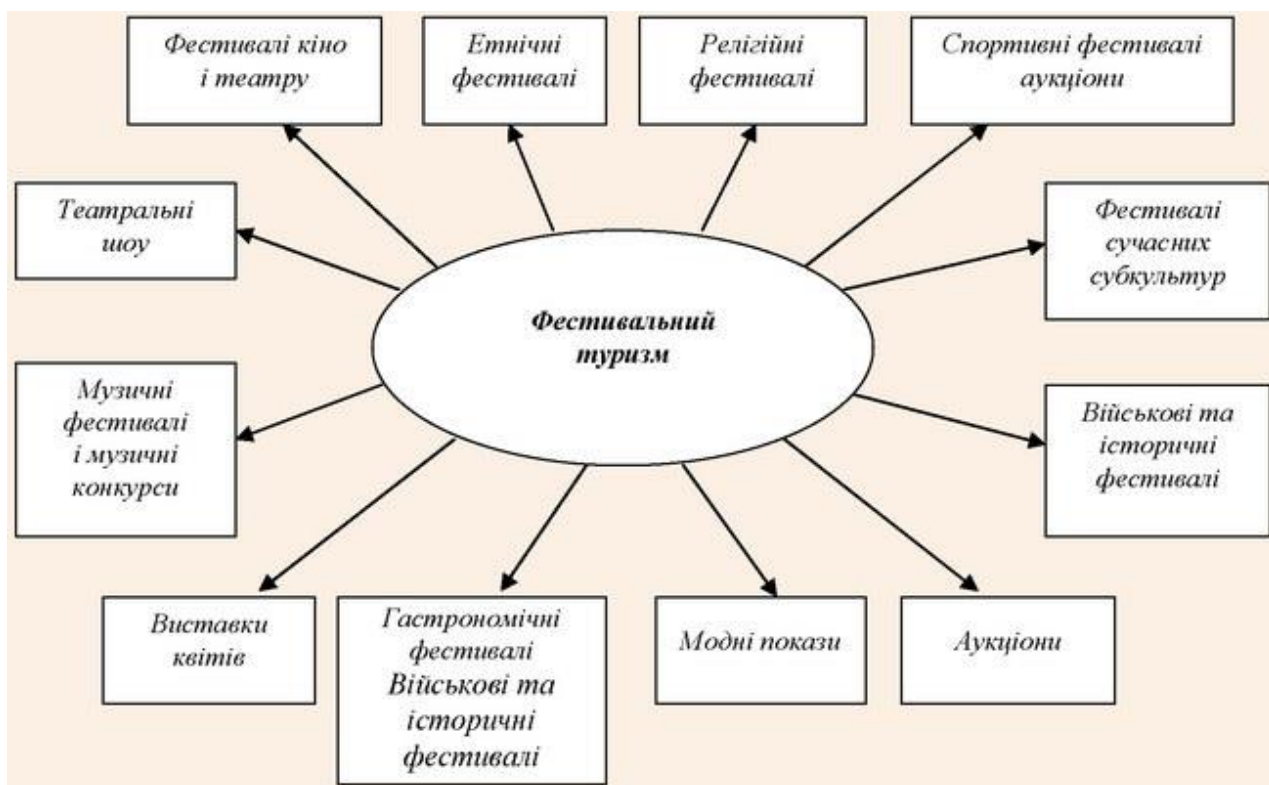

Рис.1.1 Типізація фестивального туризму

Джерело: [2]

Заради порівняння типів фестивалів у туризмі проаналізуємо український та поза український ринок (табл. 1.2, табл. 1.3).

Таблиця 1.2

Типізація фестивального туризму на поза українському ринку

Тип фестивалю	Опис	Приклади
Фестивалі кіно та театру	Відзначаються показами кінофільмів та театральних вистав.	Каннський кінофестиваль, Берлінський кінофестиваль, Театральний фестиваль «Едінбургський фест»
Етнічні фестивалі	Святкування та відзначення культурних традицій, мистецтва та кулінарії різних етнічних груп.	Фестиваль дружби народів, Фестиваль національних традицій та ремесел

Продовження таблиці 1.2

Релігійні фестивалі	Об'єднують вірян за сакральними подіями, святами та релігійними обрядами.	Фестиваль Діви Марії в Іспанії, Духовний фестиваль в Індії
Спортивні і фестивальні аукціони	Зосереджені на спортивних заходах, конкурсах та аукціонах.	Олімпійські ігри, Фестиваль екстремального спорту, Футбольний фестиваль
Театральні шоу	Представлення театральних вистав та перформансів.	Фестиваль театального мистецтва в Единбурзі, Театральний фестиваль в Авіньйоні
Музичні фестивалі та конкурси	Підкреслення музичної творчості та виступів різних жанрів.	Гластонбері, Київський музичний фестиваль, Євробачення
Виставка квітів	Показчик садового мистецтва та краси рослинного світу.	Цветы - гармония, Шостка-флора, Київська весна
Гастрономічні фестивалі	Зосереджені на представленні та пробуванні різноманітних страв та напоїв.	Фестиваль шоколаду в Брюсселі, Фестиваль сиру у Франції
Військові та історичні фестивалі	Відтворення військових подій, історичних битв та культурних обрядів.	Реконструкція битви при Кракові, Фестиваль середньовіччя в Каркассонні
Модні покази та аукціони	Відзначаються показами модних тенденцій та виставами одягу.	Неділя моди в Нью-Йорку, Модний фестиваль у Мілані, Фешн-вікенд у Парижі

Джерело: складено автором

Ця типізація надає уявлення про різноманітність фестивалів та їх роль у туризмі через події, які залучають та вражають різні сфери інтересів.

Таблиця 1.3

Типізація фестивального туризму на українському ринку

Тип фестивалю	Опис	Приклади в Україні
Фестивалі кіно та театру	Фестивалі, присвячені кінематографу, театральним виставам та іншим сценічним подіям.	Odessa International Film Festival, Molodist Kyiv International Film Festival, Gogolfest.
Етнічні фестивалі	Фестивалі, що відзначають і підтримують традиції, звичаї та мистецтво різних етнічних груп.	Ternopil Ethno Jazz, Roztochya Folk Festival.
Релігійні фестивалі	Фестивалі, пов'язані з релігійними святами, обрядами та традиціями.	Літнє свято Івана Купала, Хресна хода у Львові.
Спортивні і фестивальні аукціони	Фестивалі, які поєднують спортивні змагання з розважальними заходами та аукціонами.	Wings for Life World Run, Leopold Grand Prix.
Театральні шоу	Фестивалі, спрямовані на покази та вистави театального мистецтва.	Kyiv International Short Film Festival, GogolFest.
Музичні фестивалі і конкурси	Фестивалі, які зосереджені на живій музиці та конкурсах в музичних жанрах.	Zaxidfest, Atlas Weekend, All-Ukrainian Music Contest "Chervona Ruta".

Продовження таблиці 1.3

Виставка квітів	Фестивалі, що виставляють різноманітні квіткові композиції та садові дизайни.	Київський ботанічний сад, Виставка-фестиваль "Флорист".
Гастрономічні фестивалі	Фестивалі, що висвітлюють кулінарні традиції та страви різних регіонів.	Фестиваль "Варенична Гончара", "М'ясо Fest".
Військові та історичні фестивалі	Фестивалі, присвячені воєнно-історичним подіям та періодам.	Святкування Дня Незалежності, Військово-історичний фестиваль "Святогірськ".
Модні покази та аукціони	Фестивалі, які відзначають моду, дизайн та високий стиль.	Ukrainian Fashion Week, Lviv Fashion Week.

Джерело: складено автором

Характерною особливістю фестивалів з погляду масштабів залучення туристів є те, що вони функціонують на кількох рівнях: міжнародному, міжрегіональному (регіональному) та місцевому. Відсутність у цій ієрархії фестивалів національного рівня пояснюється особливостями їх організації. Справді, на цьому рівні стає неминучим залучення учасників не тільки зі своєї країни, а й із сусідніх та інших країн з метою престижу, професійних міркувань і маркетингу. Цьому сприяють і сучасні інформаційні технології, і фінансові, й інвестиційні ресурси, необхідні для організації відповідних заходів та підтримання їхнього престижу. Безумовно, фестивальний туризм, який часто фігурує в класифікації видів туристської діяльності, також є різновидом фестивалю.

Саме слово «фестиваль» походить від французького слова *festival*, що означає «свято». Згідно з енциклопедією, фестиваль - це народне гуляння, музична вистава, демонстрація результатів естрадного, кінематографічного або

циркового мистецтва. Фестивальний туризм – це щорічна організація коротких пізнавальних поїздок тривалістю від п'яти до семи днів з метою відвідування певних заходів (від концертів сучасної західної музики до релігійних свят, від етнічних карнавалів до парадів сучасних субкультур).

Фестивальний туризм (тематичний туризм, подієвий туризм) - це вид туризму, де головною дестинацією є події. Унікальні тури, що поєднують традиційний відпочинок з участю в одних з найбільш видовищних подій на планеті, набувають все більшої популярності.

Фестивальний туризм визначається як вид туризму, який фокусується на відвідуванні певних місць у певний час у зв'язку з подіями. Сьогодні подієвий туризм є перспективним видом туризму і посідає друге місце за популярністю в Європі. Фестивалі, які займають перше місце серед видів подієвого туризму, - це переважно фестивалі з різним тематичним наповненням.

Фестивальний туризм - молода галузь туризму в Україні та у світі, і основною мотивацією споживачів є інтерес до відвідування та участі у спортивних, розважальних, музичних та інших заходах. Подієвий туризм – це унікальне поєднання відпочинку, дозвілля та розваг одночасно. Нині подієвий туризм є одним із найперспективніших видів туризму у світі.

Однією з позитивних рис фестивального туризму є те, що він має сезонний характер протягом усього року. Багато країн організовують заходи, що приваблюють туристів не тільки у «високий сезон», а й у «низький сезон» або «мертвий сезон», незалежно від пори року. Наприклад, в Італії Венеціанський карнавал проводять наприкінці січня, карнавал «Помаранчева битва» - у лютому, фестиваль Fondazione в Римі – у квітні, Festa del Redentore – у липні, фестиваль шоколаду в Перуджі – у жовтні, фестиваль білого трюфеля в Сан-Мініато – у листопаді. Фестиваль проводиться в листопаді.

Варто відмітити особливості чіткого прив'язання відповідної дати туристичного туру до конкретної дати вибраних подій. Окрім позитивних особливостей, відбуваються певні труднощі у зв'язку із розміщенням одночасно великої кількості транспорту, локацій тощо. Отже, під час масштабних заходів та

подій квитки є досить дорогими і обмежені в загальній кількості місць. Тому деякі країни, щоб організувати додаткові засоби розміщення та зменшити вартість турів, пропонують альтернативні засоби розміщення [3].

Фестивальний туризм - один із найпопулярніших видів пізнавального туризму. Змістовна класифікація фестивального туризму спрямована на встановлення загальних принципів і закономірностей класифікації. Для цього вона розглядає весь спектр елементів, за якими можна класифікувати фестивалі, виокремлює найважливіші з них і дає змістовну інтерпретацію всіх можливих класифікацій об'єкта, що вивчається. Розглянемо типологію фестивального туризму.

Фестивальний туризм постійно розвивається. З кожним роком кількість заходів зростає пропорційно до кількості мандрівників. Туроператори, які займаються подієвим туризмом, завжди намагаються включити у свої екскурсійні програми конкретні події, фестивалі та заходи. Наприклад, якщо мандрівник хоче відвідати великий захід за участю світових зірок шоу-бізнесу або кіно, Франція може запропонувати йому парад, тобто салон високої моди в Парижі.

Фестивальні ресурси є одним із найдинамічніших чинників формування туристських потоків, оскільки містять у собі передумови, що спонукають людей до поїздки в те місце, де відбувається подія або явище. Спортивні змагання, події в царині культури та мистецтва, політичні акції, унікальні природні явища - це далеко не весь перелік подій, що спонукають людей до подорожей. Подієві ресурси охоплюють найважливіші прояви сучасного суспільного життя, включно з глобалізацією, екологією, активним і здоровим способом життя, переконаннями й уявленнями про стилі та стереотипи поведінки людини в суспільстві, механізмами їхньої пропаганди й реалізації.

Фестивалі як форма комплексного представлення місцевого колориту покликані не лише сприяти підтриманню національної та етнічної культурної ідентичності, а й забезпечувати доступ до культурної спадщини інших народів. Найбільш вдалою інтерпретацією такого туризму є організація дозвілля у вигляді

традиційних і сучасних свят та обрядів, характерних для корінних народів, у ландшафті з мінімальними антропогенними змінами.

Характерною особливістю фестивалів з погляду масштабів їхньої туристської привабливості є те, що вони функціонують на кількох рівнях: міжнародному, міжрегіональному (регіональному) та місцевому. Проте таке розмежування не завжди є правомірним, оскільки навіть невеличкі заходи можуть поступово розвиватися і переходити на вищі рівні організації, збільшуючи масштаб і цільову аудиторію події.

Таким чином, подієвий туризм – це унікальний вид туризму, що включає безліч пропозицій і заходів практично для будь-якої цільової аудиторії. Кількість подій і мандрівників зростає з кожним роком. Відмінними рисами, що становлять сильні сторони цього сектору туризму, є його цілорічний характер, економічна привабливість, оновлення пропозицій, мультиплікативний ефект (розвиток суміжних галузей) та унікальність.

Фестивальний туризм – це своєрідний простір, що виконує функцію комунікаційної системи для функціонування соціокультурної взаємодії, формує певну конфігурацію комунікаційного простору з можливостями створення нових продуктів через співтворення та їх реалізацію. Фестивальний туризм - це унікальний перформанс, що поєднує музичні ідеї та пластику символічно закодованих рухів, інсталяція, що об'єднує візуальне мистецтво та акустичні можливості, культурний діалог з унікальними місцевими пам'ятками тощо.

Однією з особливостей фестивального туризму на ринку туристичних послуг є врахування факторів, що впливають на місцевий туристичний імідж. Важливим фактором є формування ринку туристичних послуг на основі місцевого потенціалу та культурних особливостей. Культура є потужним інструментом впливу на зміну цінностей, тож варто враховувати такі важливі чинники, як створення умов для підтримки та розвитку творчого, духовного, культурного та мистецького потенціалу регіону, сприяння культурному розвитку та самовираженню народу, сприяння моральному національному вихованню. До них належать.

1.2 Методологія вивчення фестивального туризму

Фестивальний туризм – це вид туризму, спрямований на участь у фестивалях та інших подіях, які мають культурну, мистецьку, розважальну або соціальну спрямованість. Вивчення фестивального туризму в Україні вимагає застосування систематичного підходу та методологічної основи. Основні кроки, які будуть використовуватись в цьому дослідженні, описані нижче:

1. Аналіз літератури: здійснюється пошук та аналіз наукових статей, книг, досліджень та інших джерел інформації, які стосуються фестивального туризму в Україні. Цей крок може допомогти отримати загальне розуміння теми та визначити довідкові дані.

2. Визначення понять і термінології: вивчення фестивального туризму вимагає чіткого визначення ключових понять та термінології, яка використовується в цій галузі. Це допоможе уникати плутанини і певною мірою систематизувати дані.

3. Обмеження та формулювання проблеми: важливо визначити межі вашого дослідження та сформулювати питання, які ви хочете відповісти. Наприклад, ви можете досліджувати природу фестивального туризму в певному регіоні України, його вплив на місцеву економіку та культуру, і т. д.

4. Вибір методів дослідження: в залежності від вашої проблеми, ви можете використовувати різні методи дослідження, такі як анкетування, інтерв'ю, аналіз статистичних даних тощо. Важливо підібрати методи, які допоможуть зібрати необхідну інформацію та отримати відповіді на ваші питання.

5. Збір та аналіз даних: зібрані дані потрібно обробити та аналізувати, щоб забезпечити наукову обґрунтованість вашого дослідження. Цей крок може включати кодування анкет або інтерв'ю, статистичний аналіз даних та інші методи обробки інформації.

Ці кроки можуть допомогти вам створити методологічну основу для вивчення фестивального туризму в Україні. Важливо застосовувати

систематичний підхід та дотримуватися наукових принципів під час збору та аналізу даних.

У більшості регіонів України існують перспективні історико-культурні та фестивальні маршрути, які знайомлять туристів із культурною спадщиною, місцевим колоритом і традиціями регіонів і міст. Це тури вихідного дня, організовані для представників різних соціальних прошарків: школярів, студентів, батьків із дітьми, літніх людей, бізнесменів, державних службовців і військовослужбовців.

Таблиця 1.4

Методологія вивчення фестивального туризму в Україні

Етап Дослідження	Методи Дослідження	Застосування
Літературний Огляд	Аналіз наукових статей, книг, публікацій про фестивальний туризм.	Отримання теоретичних знань та уявлення про область.
Аналіз Статистичних Даних	Вивчення статистичних даних та звітів про туризм та фестивалі в Україні.	Визначення динаміки та обсягів фестивального туризму.
Експертні Опитування	Опитування експертів у сфері туризму, культури та організації фестивалів.	Збір кваліфікованих оцінок та рекомендацій для дослідження.
Анкетування Туристів	Розповсюдження анкет серед учасників фестивалів для збору даних.	Отримання думок, вражень та вимог туристів.
Кейс-Стаді	Аналіз конкретних випадків фестивалів в різних регіонах України.	Розкриття унікальних особливостей та викликів в організації.

Продовження таблиці 1.4

Групові Дискусії	Проведення фокус-груп для обговорення та обговорення ідей.	Залучення різноманітних точок зору для глибшого розуміння.
Системний Аналіз	Вивчення системи фестивального туризму з урахуванням усіх взаємодій.	Зрозуміння комплексного впливу та зв'язків у галузі.
Моделювання Тенденцій	Розробка моделей для передбачення розвитку фестивального туризму.	Прогнозування можливих сценаріїв та напрямків розвитку.

Джерело: складено автором

Переваги розвитку туризму в малих містах та їхніх регіонах очевидні. Це не тільки розвиток нових професій і створення нових робочих місць, а й упровадження національного туристичного продукту, що вирізняє Україну, підвищення платоспроможності та рівня життя місцевого населення. Своєю чергою, це призведе до збільшення надходжень до бюджетів (як муніципального, так і державного) та зростання видатків на історико-культурне відродження міст і регіонів.

Фестивалі за типами, що проводяться в Україні (табл. 1.5)

Таблиця 1.5

Українські типологічні фестивалі

1	«Стародавній Меджибіж»	Хмельницька область
2	«Жнива. Весілля»	Київська область
3	«Діапазон»	Львів
4	«Здвиг»	Полтавська область
5	Фестиваль вина	Закарпатська область
6	«Парк кованих фігур»	Донецьк

Джерело: [13; 32].

Пропонуємо детально розглянути військово-історичні, етнічні, гастрономічні, мистецькі, тематичні, музичні форми фестивального туризму як типових для нашої країни в цілому та окремих її регіонів та міст. Серед характерних фестивалів наведених типів міжнародного рівня згадаємо такі:

- Фестиваль історичних реконструкцій «Стародавній Меджибіж» проходить щовесни у фортеці Білого Лева XIV століття в місті Медзіві (Хмельницька область). На фестивалі представлені середньовічні бойові мистецтва, танці та музика того часу. У фестивалі беруть участь десятки військово-історичних клубів. У програмі фестивалю – реконструкція масових боїв (богрутів), турнірів і поєдинків, середньовічні інсталяції, виступи музичних колективів, що грають на історичних інструментах;

- Етнографічний фестиваль «Жнива. Весілля» проводиться щоліта в Пирогові під Києвом. Мета фестивалю - відродження народних звичаїв і традицій. Відтворюється атмосфера старовинного українського села, відбуваються традиційні сільські дії – збирання врожаю, молотьба, помел, трапеза в полі. Усе на цьому музичному фестивалі відбувається максимально близько до споконвічного укладу життя;

- Фестиваль органної музики «Діапазон» відбувається у Львові щосені. Серед українських міст Львів має найдавнішу та найбагатшу традицію виконання органної музики. І сьогодні львівський орган є одним із найбільших в Україні. Мета фестивалю – відродити для широкої публіки типові органні концерти Західної та Центральної Європи. У фестивалі беруть участь органісти-коліфеї та молоді органісти з різних країн;

- Фестиваль кераміки «Здвиг» проходить щоліта в селі Опішне Полтавської області – гончарній столиці України. Національний тиждень кераміки в Опішні - це науково-мистецький захід, спрямований на відтворення та пропаганду традицій і здобутків керамічної культури, розвиток сучасної кераміки та підтримку місцевих керамічних шкіл;

- Фестиваль вина відбувається щорічно в Берегові (Закарпаття). Його мета – збереження традицій виноробства та споживання вина, якими славиться Берегівський край, а також популяризація можливостей і досягнень у галузі виноградарства та виноробства в регіоні. Фестиваль вина в Берегові дозволив місту стати «винною столицею» Західної України;

- У Донецьку фестиваль «Парк кованих фігур», присвячений ковальській справі. Нещодавно в Донецьку пройшов фестиваль «Парк кованих фігур», присвячений ковальській справі. Це дало змогу відродити ковальську справу на Україні та прикрасити міський Парк кованих фігур творчими шедеврами. У фестивалі взяли участь представники України, Нідерландів, Бельгії та Чехії. Художники працюють над художньою інтерпретацією казок, легенд, міфів і містичних фантазій.

Картографування фестивалів на міжнародному рівні включає процес збору, організації та представлення інформації про різноманітні фестивалі, що проводяться у різних країнах світу. Ця інформація може бути корисною для подорожуючих, музикантів, культурологів та інших зацікавлених осіб.

Основні кроки у картографуванні фестивалів на міжнародному рівні:

1. Збір даних. Картографування фестивалів починається з збору даних про різні фестивалі у світі. Ця інформація може бути зібрана з різних джерел, таких як офіційні веб-сайти фестивалів, екскурсійні агенції, музичні видання та інші джерела.

2. Класифікація фестивалів. Після збору даних їх потрібно класифікувати на різні типи фестивалів, такі як музичні, танцювальні, художні, культурні і т.д. Класифікація допомагає зрозуміти в чому унікальність кожного фестивалю та його основну тематику.

3. Географічне представлення. Щоб карта фестивалів була зрозумілою і корисною, необхідно географічно представити розташування різних фестивалів. Це можна зробити за допомогою географічних інструментів, таких як ГІС (географічна інформаційна система) або інтерактивні карти.

4. Додаткові дані. Крім основних даних про фестивалі, таких як назва, дата та місце проведення, можна додати додаткову інформацію, таку як опис події, артисти, що виступають, активності, доступність для інвалідів, рекомендації щодо транспорту та місць для проживання.

5. Представлення карт. Передбачається створення інтерактивної карти, яка буде включати всю зібрану інформацію про фестивалі. Це може бути онлайн-карта, що дозволяє користувачам вибирати фільтри для відображення конкретного типу фестивалю або конкретних умов.

Картографування фестивалів на міжнародному рівні може сприяти просуванню культурного туризму, сприяти обміну культурними досвідами та розвитку музичних та художніх спільнот. Крім того, це може бути корисним джерелом інформації для планування подорожі та вибору фестивалю, який відповідатиме інтересам користувача.

Картографування фестивалів на міжнародному рівні представлено мапою, що відображає найбільш стабільний і важливий географічний статус-кво фестивального руху в Україні (рис. 1.2). Ця карта показує привабливість фестивалів як форми залучення туристичних потоків у міста та регіони, переважно в західній та північній частинах України. Це особливо важливо для подолання рецесії, збільшення зайнятості та надходжень до бюджетів усіх рівнів, оскільки ключові галузі економіки в цих регіонах перебувають у кризовому стані. Інфраструктура туризму в цих регіонах також демонструє більш динамічний і прискорений розвиток (готельний бізнес, громадське харчування, транспортні послуги тощо).

Рис. 1.2. Місця проведення регулярних міжнародних фестивалів в Україні

Джерело: [2]

Новим для України, але таким, що вже добре зарекомендував себе в європейських країнах, напрямом є комплексний регіональний маркетинг і формування іміджу. Це включає створення національних і регіональних інформаційних систем, що зберігають інформацію про потенціал, потреби та конкурентні переваги регіону, включно з його історико-культурною спадщиною, а також представлення регіону на міжнародних виставках і симпозіумах. Державна політика підтримки депресивних регіонів недостатня. Для досягнення кінцевого результату – подолання рецесії – необхідна більш системна та ефективна політика. Найважливіше значення має правове регулювання, що сприяє регіональному розвитку. Категорія малих і середніх міст забезпечує розвиток соціальних сфер, що відіграють провідну роль у таких поселеннях, і розвиток пов'язаних із ними галузей і видів діяльності. Поряд із медичним обслуговуванням розвиватимуться рекреація, туризм, фестивалі, театр, концерти, спорт і розваги, будівництво, харчова, легка, сувенірна промисловість,

виробництво будівельних матеріалів, транспорт, роздрібна торгівля, громадське харчування та інші галузі. Пріоритетним напрямом є також розвиток кадрового потенціалу (медичного, туристичного, перекладацького, фестивального, культурного тощо).

Одним із завдань соціального розвитку міст є охорона культурної спадщини через її реконструкцію та реставрацію, формування мереж крамниць народних промислів у контексті відродження етнічної культури, які можуть фінансуватися, зокрема, за рахунок коштів, одержуваних від проведення фестивалів. Для забезпечення якості фестивалів і створення привабливості самих заходів необхідні професійні організатори та професійні виконавці. Згідно з нашим аналізом, кількість вищих навчальних закладів, які готують фахівців у галузях, пов'язаних із фестивальною діяльністю, зосереджена в Києві, Львові, Одесі, Харкові та Луганську. У Сумах, Запоріжжі, Полтаві, Черкасах, Миколаєві, Івано-Франківську та Чернівцях таких вишів немає взагалі. На решті території України існують навчальні заклади, їхні філії, факультети та навчально-методичні центри (рис. 1.3). Обличчями цих форм освіти є три національні музичні академії в Києві, Львові та Одесі, Харківський університет мистецтв, навчальні заклади в Луганську, Луцьку, Лівнах та Ужгороді.

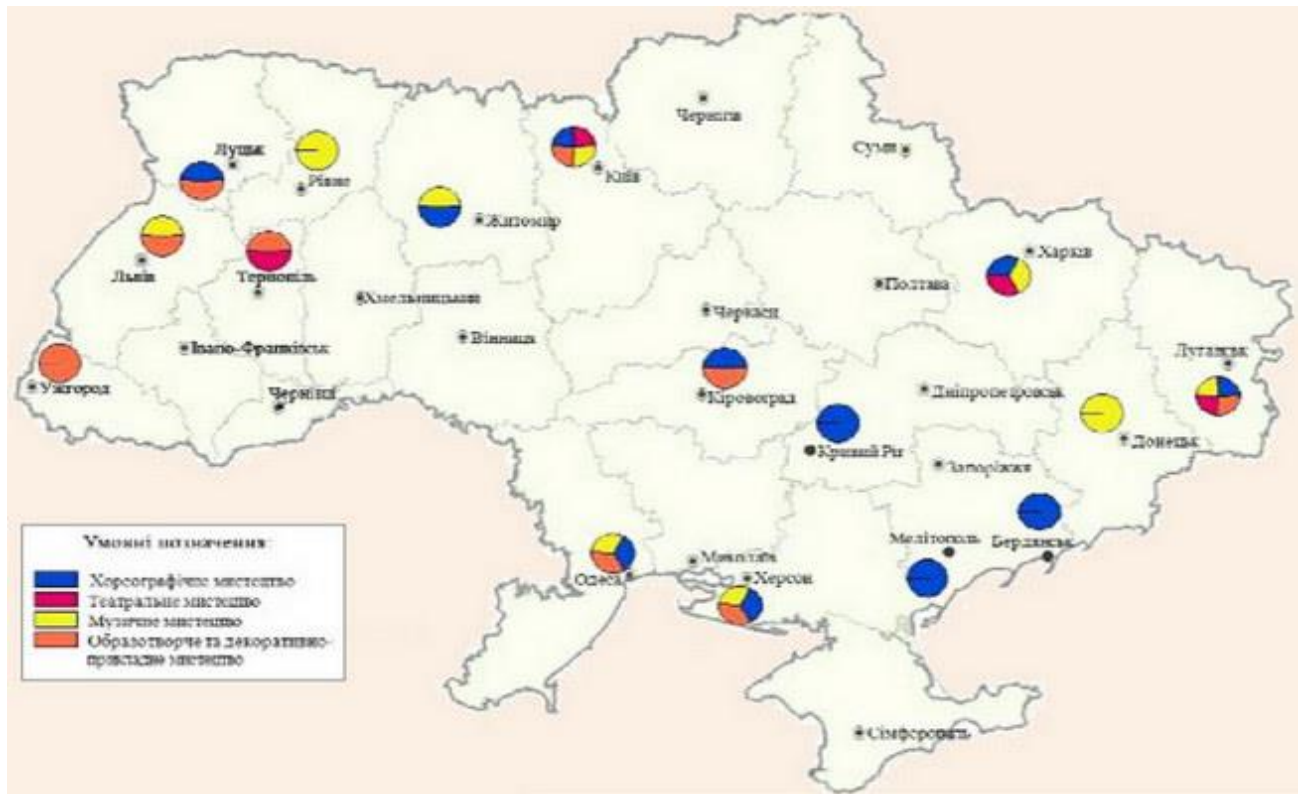

Рис. 1.3. Центри підготовки кадрів вищої кваліфікації для проведення фестивалів
Джерело: [2]

Фестивальний туризм – це ресурс, що підвищує глобальний імідж України, і джерело економічного процвітання окремих регіонів і міст. Він створює підґрунтя для значного збільшення та диверсифікації зайнятості населення, формує базу для матеріального благополуччя та культурного рівня жителів цих регіонів. Фестивальний туризм, що є різновидом культурно-пізнавального, подієвого та розважального туризму, робить істотний внесок у працевлаштування та залучення на роботу багатьох фахівців, які нині не входять до списку високооплачуваних і заможних людей нашої країни. Географічна диверсифікація місць проведення фестивалів різного рівня дасть змогу мобілізувати духовні ресурси місцевих мешканців і фінансові ресурси інвесторів, що поліпшить фінансове становище міст і регіонів країни.

В пункті є обов'язковим прописати і визначити методологію фестивалю на прикладі. За основу для аналізу був вибраний фестиваль Червоного вина, що пройде в 2024 році на Закарпатті (рис. 1.4).

Рис. 1.4 Фестиваль червене вино – 2024

Джерело: [34]

З 1996 р він щорічно проходить в Мукачево на Старий Новий Рік. Якраз в цей час вино врожаю минулого року тільки-тільки настоялося і набуло свої кращі властивості і смакові якості. Цікаве, яскраве, смачне, святкове дійство, яке розвеселить і зігріє в холодні зимові дні. Крім того, на вас чекає цікава екскурсійна програма по Закарпаттю [34].

Це свято давно стало візитною карткою Закарпаття (табл. 1.6). Під час фестивалю можна безкоштовно продегустувати вина кращих сортів від іменитих виноробів і початківців, які приїжджають сюди з різних куточків Закарпаття, України та багатьох зарубіжних країн. У минулі роки на фестивалі було більше сотні учасників! Червене вино – це ще й справжнє народне свято з колядками, ряженими і розіграшем призів.

Таблиця 1.6

Аналіз Фестивалю «Фестиваль вина» на Закарпатті

Показник	Опис	Висновки та Рекомендації
Місце та Дата	Місце проведення фестивалю: Закарпаття, конкретне місто або селище.	Забезпечити доступність місця проведення, враховуючи зручний доступ та інфраструктуру для відвідувачів. Мукачево
	Дати проведення фестивалю.	Вибрати оптимальні дати для максимального приваблення туристів та місцевого населення. 08-14 січня 2024р.
Учасники та Експоненти	Кількість виробників вина та їхні представництва.	Залучення широкого кола виробників для різноманітності вина та популяризації місцевої виноробної індустрії.
	Культурна програма та майстер-класи від виробників.	Організація цікавих інтерактивних заходів для відвідувачів, сприяючи поглибленню їхнього інтересу та знань про вино.
Відвідувачі та Публіка	Кількість відвідувачів та їхні демографічні характеристики.	Розробити маркетингові стратегії для залучення різних груп відвідувачів та задоволення їхніх різноманітних інтересів.

Продовження таблиці 1.6

	Споживчі звички та очікування від фестивалю.	Проведення анкет та опитувань для збору інформації про очікування відвідувачів та адаптація програми фестивалю з урахуванням цих даних.
Інфраструктура та Безпека	Зручність та наявність інфраструктури на місці.	Забезпечити комфортні умови для відвідувачів, включаючи туалети, зони відпочинку та інші зручності.
	Заходи забезпечення безпеки для відвідувачів.	Розробити та впровадити план безпеки, включаючи заходи для уникнення непорозумінь та непередбачених ситуацій.
Ефективність та Результати	Оцінка задоволення відвідувачів.	Здійснення анкетування та опитувань для отримання повноцінної оцінки задоволення відвідувачів та визначення областей для покращення.
	Вплив фестивалю на місцеву економіку та туристичну привабливість.	Аналіз економічного внеску та визначення можливостей для подальшого розвитку та підвищення туристичного потенціалу регіону.

Джерело: [34]

Ця таблиця використана для систематизації та аналізу інформації про Фестиваль вина на Закарпатті та визначення напрямків для подальшого розвитку та удосконалення події.

1.3 Історія розвитку фестивального туризму

Фестивальний туризм є одним з різновидів туризму, які почали зароджуватись ще у давні часи, адже історія фестивалів так ж довга, як історія людської цивілізації. Фестивалі були частиною людського життя для багатьох давніх культур та цивілізацій: від Південної Америки, Індії, Єгипту до Греції, Римської імперії та Китаю.

Фестивалі захоплювали людину з незапам'ятних часів. Зазвичай фестивалі та карнавали мають потужний фон з релігійним та культурним зв'язком. Релігія та культура завжди були подвійними стовпами, до яких була прив'язана людська цивілізація, і очевидно, що ці дві сутності матимуть великий вплив на повсякденне функціонування людського суспільства. Фестивалі, як вибуховий прояв релігійних та культурних особливостей, раніше пропагувалися королями та монархами, і пов'язане з цим шаленство святкування та веселощів було досить заразним, вражаючи людей із усіх верств суспільства, кидаючи їх у напади надзвичайної радості.

Процедури та тон, можливо, змінювалися протягом століть із додаванням більшої кількості високотехнологічних функцій. Проте основна картина залишилася майже такою ж. Той самий усміхнений і радісний натовп, який мільйонами натовпився на місцях фестивалю в історичному минулому, існує сьогодні. Історія свідчить, що в минулому святковим натовпом керували війська короля, які патрулювали пішки або верхи.

Історія масових святкових дійств налічує приблизно 30 століть. Зародилися вони у Стародавній Греції, адже у греків популярністю користувались різноманітні святкові дійства на честь Олімпійських богів, які відрізнялися надзвичайною мальовничістю, масовістю і професійною на той час

організацією. Першими тогочасними фестивалями можна вважати Діонісії. Діоніс для стародавніх греків був не тільки символом вина і родючості, а й символом всенародного свята, веселоців і театральних вистав [5].

На сьогоднішній день велика кількість людей, що збираються навколо фестивалівних майданчиків, контролює адміністративне крило країни. Змінився спосіб патрулювання. Патрульні вертольоти зависають над головою, а поліцейські машини курсують по карнавальних майданчиках, щоб переконатися, що все добре. Мобільні телефони та бездротовий зв'язок запроваджуються для полегшення контактів, необхідних для успішного створення системи управління натовпом на фестивалі.

Фестивальний туризм почав розвиватися в Україні в 1990-х роках, і сьогодні організовується широкий спектр культурно-пізнавальних турів із відвідуванням національних і міжнародних ярмарків, виставок і спортивних змагань. Популярними в Україні стали фестиваліні тури, що включають у себе фестивалі, свята, вернісажі, мистецькі заходи, конкурси та шоу-програми.

Останнім часом межі туризму розширилися до культурних/фестивальних та екологічних пам'яток. Незважаючи на те, що сам туризм довгий час розглядався як спосіб активізації регіонального та національного розвитку, включення фестивального та культурного туризму було недавнім дослідницьким інтересом. Звернення до культурного та фестивального туризму ґрунтується на вірі в те, що він має потенціал перепозиціонувати місто як туристичне місце. Ці фестивалі стимулюють поширення та вшанування місцевої культури, а також звичаїв та церемоній. Знову ж таки, місцеві фестивалі та заходи використовуються для залучення туристів, які в свою чергу роблять внесок у розвиток громади. Крім популяризації туризму, успішне проведення фестивалів має наслідки для соціально-економічного розвитку міста.

Деякі з передбачених переваг фестивалів включають збільшення сукупного доходу та створення робочих місць. Інші вигоди, які можна отримати, включають покращення та розвиток інфраструктури, збільшення попиту на нерухомість, посилення згуртованості громад та поширення місцевої спадщини

ззовні. З іншого боку, фестивалі також можуть залучати негідників, злочинних елементів і компрометувати культурну спадщину через культурну фальсифікацію, погіршувати санітарні умови міста через забруднення, транспортні та людські затори та впливати на підвищення вартості життя через щедрі витрати відвідувачів і учасники фестивалю.

Важливу роль в організації фестивального туризму відіграє локація, на якій проводиться захід. Вона є його невід'ємною частиною, разом з тим залишаючись, зазвичай, і окремою туристично привабливою ділянкою.

Активно в організації фестивального туризму використовуються і оборонні споруди. На їх територіях проводяться лицарські турніри, музичні заходи, літературні та кінофестивалі тощо.

Безумовно аби забезпечити належне проведення фестивалів та раціональне використання пам'яток, яким вже чимало років, слід шукати шляхи покращення їх взаємофункціонування та об'єктивно оцінювати перспективи розвитку.

У розвитку фестивального туризму в Україні існують як зовнішні, так і внутрішні чинники. Основними внутрішніми (ендогенними) чинниками є: інфраструктура і технічне забезпечення; сезонність; просування місцевих ремесел і творчих етнічних груп; діяльність суб'єктів туристичної діяльності; зростання споживчої свідомості та зміна смаків; підвищення ролі ЗМІ в рекламі й просуванні культурних подій і цільових етнофестивальних турів; наявність компетентних кадрів; зростаюча роль координації діяльності у сфері туризму та культури.

На схемі простежуються зв'язки фестивального туризму з культурним, розважальним, релігійним, освітнім, спортивним і шопінг-туризмом. Фестивальний туризм (тематичний туризм, подієвий туризм) - це різновид подієвого туризму. Поступово набирають популярності унікальні тури, що поєднують традиційний відпочинок з участю в одних із найбільш видовищних подій на планеті.

Факти історії розвитку фестивального туризму

Рік	Подія	Цікавий Факт
1951	Початок Фестивалю Едінбурзького мистецтва у Шотландії.	Вважається одним із перших фестивалів, що поєднував різноманітні види мистецтва та втілював ідею культурного обміну.
1969	Фестиваль в Вудстоку (США) - найвідоміший музичний фестиваль 20 століття.	Зібрав понад 400 000 людей та став символом протесту, миру та музичної культури свого часу.
1980	Заснування Карнавалу у Ріо-де-Жанейро (Бразилія).	Величезний карнавал, в якому беруть участь мільйони учасників та глядачів, став важливим об'єктом світового туризму.
1999	Перший фестиваль Burning Man у пустелі Блек Рок (США).	Знаменитий своєю нетрадиційністю та експериментальністю, фестиваль став платформою для творчості та самовираження.
2005	Заснування фестивалю Coachella у Каліфорнії (США).	Став одним із найбільших та найвпливовіших музичних фестивалів у світі, залучаючи світових зірок та масовий аудиторіум.
2012	Фестиваль Tomorrowland у Бельгії став найбільшим електронним музичним фестивалем у світі.	Запам'ятався своєю вражаючою сценографією та інноваційним підходом до створення атмосфери.

Джерело: складено автором

Розвиток туризму вимагає сформованості середовища, в якому діятимуть економічні, інституціональні, інвестиційні та інші принципи функціонування. Для фестивального туризму окрім загальноприйнятих тенденцій у туристичній діяльності характерно враховувати етнічні, релігійні, культурно-масові та інші особливості розвитку, що й відрізняє його від інших видів туризму. Для узагальнення тенденцій розвитку фестивального туризму варто порівняти його за окремими територіями в розрізі набору показників (частота проведення, кількість відвідувачів, середня ціна квитка, сезонність тощо) [6].

В Україні існують усі можливості для забезпечення безпеки розвитку туристичної галузі в умовах гібридних загроз. Активне стимулювання фестивального туризму повинно бути сконцентроване на використанні переваг та специфічних тенденцій у споживчих настроях громадян України щодо організації відпочинку в межах країни. Доречно розширити сфери використання фіскальних методів у туристичній галузі, що стосуватимуться заохочення туристичних операторів, які орієнтовані на соціальний туризм.

Фестивалі (музичні, гастрономічні та етнічні) вже давно стали інструментом інвестиційної привабливості країни, підприємства чи окремих громад. Організація та проведення фестивалів створює додаткові економічні можливості для розвитку територій, у рамках чого підвищується рівень зайнятості населення, покращується інфраструктура територій, посилюється інвестиційний, інноваційнотехнологічний, інформаційно-комунікаційний розвиток тощо.

Все популярнішими видами фестивального туризму є музичні, гастрономічні та етнічні заходи, що утворюють у синтезі спільні економічні особливості для розвитку та залежать часто від одних і тих факторів. До прикладу, синтез гастрономічного та етнічного туризму дає можливість для формування етнічної й гастрономічної культури та появи фестивалів національних страв; гастрономічного та музичного – задоволення продовольчих потреб груп населення з різними музичними уподобаннями; музичного та етнічного фестивалю – проведення фестивалів етнічної музики.

Водночас фестивалі у контексті розвитку залежать від демографічних, економічних, політичних, техніко-технологічних, соціальнопсихологічних та організаційно-культурних факторів. Можливо й інші напрями туристичної діяльності перебувають у залежності від такої кількості факторів, але поєднання музичного, гастрономічного та етнічного заходів зменшує їх вплив і призводить до більшого, насамперед, економічного результату.

Територіальним громадам чи окремим комерційним структурам варто відмовитися від проведення туристичних фестивалів за одним напрямом, а більше приділяти зусилля для їх об'єднаннях. А це створить початок для формування нової туристичної культури: починаючи від соціально-психологічного й закінчуючи техніко-технологічним відпочинком.

Грицьку-Андрієш Ю.П. та Бучко Ж.І.у своїй класифікації фестивалів за часовою ознакою використовували історичний метод, тобто визначили причини й фактори, що зумовили виникнення фестивалів (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Порівняльно-часова класифікація фестивалів

1	Дохристиянські фестивалі	Олімпійські ігри, Язичницькі карнавали, Гладіаторські бої, Давньогрецькі театри.
2	Фестивалі, пов'язані з появою світових релігій	З поширенням християнства у світі поширювались і християнські традиції.
3	Етнічні фестивалі, в яких поєднувались християнські та язичницькі звичаї	Задля популяризації нової релігії місцевому населенню дозволялось поєднувати свої язичницькі святкування з християнськими святами.
4	Гастрономічні фестивалі	З устанавленням певних кулінарних традицій виникали і фестивалі.

Продовження таблиці 1.8

5	Фестивалі сучасної музики	Спостерігалось значне поширення у ХХ столітті поряд з глобалізацією та утворенням так званої «світової поп-культури»
6	Фестивалі сучасних субкультур	Починають поширюватись у другій половині ХХ століття після так званої «сексуальної революції».

Джерело: складено за [32].

На основі цієї класифікації можна простежити етапи розвитку фестивалів від стародавніх подій до масштабних міжнародних заходів і аж до наших днів.

Виходячи з історії становлення та розвитку туризму у світі, фестивальний туризм є одним із найдавніших видів туризму. Він зародився ще в античності, бурхливо розвивався в середні віки і отримав сучасне розуміння в ХІХ-ХХ століттях.

Історія розвитку підпорядковує ще й важливий етап під назвою основні тенденції розвитку фестивального туризму. Фестивальний туризм стискає світ у зв'язку з культурним святом і змушує відчувати, що його ідентичність не обмежується лише громадянством певної країни. Турист майже набуває статусу глобального громадянина і, як очікується, візьме участь у будь-якому святкуванні фестивалю по всьому світу, незалежно від країни свого походження.

Фактично, це сприяє загальному прийняттю туристів усіх національностей і потоків вигод у всіх напрямках, роблячи щасливими всі обличчя, пов'язані з фестивалем. Ця величезна зустріч людей різних націй, натхненна духом фестивалю, є рекламним пристроєм, який поширює популярність фестивального туризму повсюдно.

Місцеві жителі мають змогу спостерігати за впливом фестивалю на туристів і стежити за кількістю натовпу, яку можуть зібрати святкові атракціони. На основі спостережень вони приймають багато важливих рішень щодо цін,

додаткових функцій та зручностей, які мають бути включені щодо розміщення, транспорту та інших послуг, які вони пропонують для туристів фестивалю.

Перші фестивалі виникли як урочисті ходи і марші, потім стали популярними видовищами, пов'язаними з конкретними подіями в культурному і соціальному житті суспільства, а потім з'явилися міжнародні фестивалі, що стало передумовою для виникнення фестивального туризму.

Вплив фестивалів на туристів допомагає сформувати певну політику та бюджетні плани уряду, а також промислових підприємців. Збільшення кількості туристів на фестивалі може вимагати зростання готельної індустрії, щоб задовольнити потреби зростаючого натовпу. Потік іноземної валюти зміцнить економіку.

Відвідування країни в сезон, коли вона святкує свої головні фестивалі, є чудовою нагодою поглинути її культурні чудеса. Фестивальний туризм має свої переваги щодо відвідування країни. Кліматичні умови найкращі. Міста й селища в повному розквіті. Зазвичай на вулиці набагато більше натовпу, ніж у звичайний день. Натовп різнокольоровий і намальований радістю за людей, які одягають свої найкращі вбрання, а деякі навіть ховаються за дивними масками та вишуканими сукнями.

Комерційні приміщення та магазини мають чудову виставку місцевих творів мистецтва, ремесел та артефактів, які заманюють вас купити. Ви завжди можете купити та зберегти свої товари як чудову пам'ять про вашу фестивальну поїздку.

Фестивальний туризм є воротами до культурного багатства нації та є чудовою можливістю дослідити, як місцеві жителі беруть участь у масовому святі, демонструючи свої найкращі можливості, насолоджуючись духом фестивалю в повній мірі. Це, безумовно, унікальний досвід. Натовп готовий обійняти вас теплим прийомом. Це блискучий культурний досвід і чудове відчуття бути частиною моря людства з усміхненими обличчями з усіх боків.

У святковий сезон інфраструктурні послуги добре налаштовані. Транспортна мережа працює безперебійно і, як правило, поширюється на цілу

ніч. Однак готелі та орендоване житло необхідно бронювати заздалегідь. Готелі зазвичай оновлюють і відполірують перед фестивалем, щоб ви відчули додаткову консоль. Уряд концентрується на оновленні інфраструктури, щоб фестивальний турист відчував себе комфортно.

Фестивальний туризм для всіх, і це дивовижно бути серед веселої місцевої юрби, яка святкує свій фестиваль з кольором, пристрасстю та веселощами.

Сприйняття місцевими жителями щодо відвідування туристів є ключовим фактором, що робить країну популярним туристичним місцем для фестивалів. Загалом ставлення є позитивним і теплим, і немає жодного розмежування, яке б не відштовхувало іноземців від участі у місцевому фестивалі. Комерційній діяльності сприяє приплив туристів [7].

Приплив фінансових ресурсів формується із зростанням туристичних розмірів у святковий сезон. Ресторани продають більше їжі, продавці ремісничих виробів продають більше артефактів, готелі та водії таксі отримують більше бізнесу, і це щось чудове, як країна вітає приїзд туристів під час фестивалів з розпростертими обіймами. Гламур і сильна привабливість фестивалю, мабуть, є ключовими факторами, які ваблять натовпи захоплених туристів з усіх куточків світу.

Інфраструктура, яка існує під час фестивального сезону, є ще одним ключовим фактором, який впливає на відвідування туристів. Наявність гідного житла та транспорту в умовах великої святкової суєти є серйозним фактором. Важливою є роль місцевої адміністрації в управлінні всім сценарієм, щоб фестиваль відзначався від першого дня до його кульмінації без будь-яких неприємних інцидентів.

Фестиваль може сподіватися стати більш привабливим завдяки технологічному прогресу. Для удосконалення фестивалю може бути доповнено дивовижний показ гаджетів і трюків. Мільйон високотехнологічних атракціонів замінили веселощі у святковому посиденьку. Вони є великим хітом серед дітей, які супроводжують своїх батьків на фестивалі, і ці гаджети є дивами сучасної

техніки. Країни з кращими ноу-хау мають явну перевагу, оскільки їхні фестивалі стають найбільшими відвідувачами з різних куточків земної кулі [31].

Безсумнівно, Інтернет — це найпростіший доступ до всієї необхідної інформації, яку шукають туристи, перш ніж відвідати країну під час фестивалю. Рекомендується переглядати певні туристичні веб-сайти фестивалів. Під час пошуку відкриваються на відкриті онлайн-форуми для обговорення, де можна детально обговорити питання, яке туристи, можливо, мають на думці. Вони, безумовно, отримають приблизне уявлення про всю інформацію або відповідь на конкретний запит, який мають на увазі щодо фестивального туризму.

З самого Інтернету бажаючі можуть дізнатися про туристичні агенції, які допоможуть туристам у подальшому досягненні мети фестивального туризму. Справжні турагенти набули певного рівня досвіду в наданні своїх послуг. Вони мають широкий досвід роботи у фестивальному туризмі щодо бюджетних питань, проживання та харчування, транспорту, організації веселих свят, карнавалів та музичних шоу, які мають вичерпний інформаційний пакет. Вони знадобляться вам на кожному кроці під час складання маршруту фестивального туризму, а також під час подорожі.

1.4 Огляд існуючих теорій і підходів щодо взаємозв'язку фестивального туризму та туристичної галузі

Останніми роками в структурі сучасного туризму дедалі більшого значення набуває фестивальний туризм. Світова тенденція підвищення інтересу до культурно-пізнавальних і рекреаційних форм туризму значною мірою сприяла збільшенню припливу туристів через цей вид туризму в багатьох країнах, у тому числі й у нашій країні. Перспективи розвитку фестивального туризму в Україні пов'язані з його соціальною формою і практично невичерпним ресурсним потенціалом.

Термін «фестивальний туризм» тісно пов'язаний із поняттям «фестиваль». У найбільш загальному розумінні фестиваль (фр. festival – свято,

лат. *festivus* – святковий, веселий) – масове святкове дійство, що включає огляд чи демонстрацію досягнень у певних видах мистецтва (музика, театр, кіно, естрада) [32].

На думку дослідників, слово "фестиваль" спочатку використовували як прикметник для позначення будь-якого церковного свята, а перше зафіксоване вживання цього слова як іменника належить до 1589 року [4; 7].

На думку деяких дослідників, фестивальний туризм можна розглядати як різновид культурного, подієвого або культурно-пізнавального туризму. З цією метою О. Бейдик виокремлює фестивалі та видовища, спорт і розваги як підвиди культурно-розважального туризму; І. Школа виокремлює пізнавальні тури, спрямовані на відвідування святкових заходів, концертів і виставок; М. Крачило виокремлює культурно-оздоровчий туризм, що містить у собі розважальні поїздки на фестивалі та спортивні заходи. Це спортивні заходи. Однак, на думку П. Доана, найпоширенішим видом тематичного подієвого туризму є фестивалі.

Фестивалі як форма комплексного представлення місцевого колориту покликані не тільки сприяти збереженню національної та етнічної культурної самобутності, а й забезпечити доступ до культурної спадщини інших країн. Найуспішніше це трактування туризму реалізується через організацію дозвілля у вигляді традиційних і сучасних свят та обрядів.

Це також організація дозвілля у формі традиційних і сучасних свят та обрядів, характерних для корінних народів в умовах мінімальної антропогенної зміни ландшафту.

Взаємозв'язок фестивального туризму та туристичної галузі виявляється в різноманітних аспектах, оскільки фестивалі можуть впливати на туризм та його розвиток, а в свою чергу, туристична галузь може визначати успіх та вплив фестивалів. Ось кілька ключових пунктів взаємозв'язку:

1. Туристичний попит:

- Збільшення потоку туристів: Фестивалі стають привабливими подіями для туристів, що може викликати збільшення туристичного потоку в конкретний регіон чи місто під час проведення фестивалю.

- Збільшення тривалості перебування: Туристи, які приїжджають на фестивалі, часто залишаються на більш тривалий період, щоб долучитися до подій, що призводить до збільшення витрат та довір'я до місцевої галузі туризму.

2. Розвиток інфраструктури:

- Інвестиції у туристичну інфраструктуру: Організація фестивалів може вимагати розвитку та модернізації інфраструктури, такої як готелі, ресторани, транспортні мережі та інші туристичні послуги.

3. Маркетинг і брендування:

- Пропаганда місцевих атракцій: Фестивалі можуть допомагати просуванню та пропаганді місцевих атракцій, культурних особливостей та туристичних можливостей регіону.
- Залучення уваги медіа: Успішні фестивалі привертають увагу медіа, що допомагає рекламі та популяризації туристичного напрямку.

4. Економічний внесок:

- Стимулювання місцевої економіки: Фестивалі можуть приносити значний економічний внесок через зростання торгівлі та послуг, вартість квитків, інвестиції в туристичні об'єкти.

5. Соціокультурний обмін:

- Розвиток культурного та соціального обміну: Фестивалі створюють можливості для обміну культурними досвідами між туристами та місцевими жителями, що сприяє розвитку взаєморозуміння та толерантності.

Взаємозв'язок фестивального туризму та туристичної галузі є важливим для сталого розвитку туризму в конкретному регіоні та може впливати на різні аспекти економіки, культури, та соціальної сфери. Вивчення цього взаємозв'язку може допомогти оптимізувати стратегії розвитку та просування туристичної галузі.

Вид ресурсів	Тематика	Приклади події
1	2	3
Громадські	Гастрономічні фестивалі	Пивний фестиваль «Октоберфест» (Мюнхен, Німеччина), свято молодого вина Божоле Нуво (Франція), фестиваль морепродуктів на о. Гров (Іспанія)
	Фестивалі і виставки квітів	Виставка тюльпанів (Нідерланди), фестиваль квітів у Челсі (Велика Британія), свято троянд (травень) і жасмину (серпень) у Грассі (Франція), фестиваль хризантем (Японія), фестиваль квітів (Таїланд), виставка квіткових експозицій на Співочому полі (Київ)
Мистецькі	Музичні та театральні фестивалі і конкурси	Музичний конкурс «Євробачення», фестиваль джазу в Монтре (Швейцарія), «Слов'янський базар» (Білорусь), «Нова хвиля» (Латвія), «Таврійські ігри» (Україна), Фестиваль художнього драматичного мистецтва (Франція)
	Кінофестивалі	Канський (Франція), Берлінський (Німеччина), кінофестиваль «Молодість» (Україна), «Кінотавр» (Росія)
	Фольклорні обряди, свята і фестивалі	Midsummer's Day (Велика Британія), фестиваль кельтської музики (Франція), фольклорний фестиваль у Шешорах (Україна)
Спортивні	Спортивні змагання	Літні і зимові Олімпійські ігри, чемпіонати світу і Європи з футболу й інших видів спорту, спартакіади
	Ралі, перегони і регати	Перегони Формули-1, міжнародні автоперегони, напр. Париж – Дакар, регати: Vendee Globe, Volvo Ocean Race
	Спортивні фестивалі	«Лижний фестиваль» (Норвегія), «Перегони човнів» (Велика Британія)
Культурно-історичні	Театралізовані шоу	Шоу Lord of the Dance (Велика Британія), «Кіноценія» (Франція), «Наше Різдво» (Україна)
	Карнавали	Карнавал в Новому Орлеані (США), Венеціанський карнавал (Італія), карнавал в Ріо-де-Жанейро (Бразилія), карнавал в Мацатлані (Мексика)
	Національні фестивалі і свята	Фестиваль Святого Патрика (Велика Британія, Ірландія), «Парад кохання» (Німеччина), весняні та осінні фестивалі (Китай), Дівалі або «Фестиваль Вогнів» (Індія)
Економічні і політичні	Аукціони	Сотбі'с, Крісті'с (твори мистецтва, антикваріат, Велика Британія), NAFA (хутра, Канада), Гелос (твори мистецтва, Росія), FFS (хутра, Фінляндія), Flora Holland (квіти, Нідерланди)
	Покази мод	Тиждень високої моди в Парижі (Франція), Milano Moda Donna (Італія), Тижні моди Mercedes-Benz
	Ярмарки і виставки	«Райзен Гамбург» (туристичний ярмарок, Німеччина), Брюссельський міжнародний книжковий ярмарок (Бельгія)
	Автомобільні й авіаційні салони	Детройтський (США), Франкфуртський (Німеччина), Лондонський (Велика Британія), Женевський (Швейцарія), Токійський (Японія) автосалони, авіасалон в Ле Бурже (Франція), авіасалон на о. Лангкави (Малайзія)
	Політичні й економічні форуми	Всесвітній економічний форум у Давосі (Швейцарія), Генеральна асамблея ООН, зустрічі світових лідерів
Релігійні	Релігійні свята, ходи і події	Сходження Благодатного вогню у переддень Воскресіння Христового (Єрусалим)

Рис. 1.5 Види фестивального туризму в структурі туристичної діяльності

Джерело: [8]

Передумови для організації фестивалю - Біо-соціальні ресурси - Історична спадщина - Понад 100 церков різних конфесій та різних етнічних і національних груп - Відомий як центр мистецтва, літератури, музики і театру - Добре розвинена інфраструктура (8 000 готельних місць і 700 ресторанів).

Огляд існуючих теорій і підходів щодо взаємозв'язку фестивального туризму та туристичної галузі ділиться на теорію, принцип та застосування (див. табл. 1.9).

Таблиця 1.9

Огляд існуючих теорій і підходів щодо взаємозв'язку фестивального туризму та туристичної галузі

Теорія/Підхід	Основні Принципи та Пояснення	Застосування в Контексті Фестивального Туризму Та Туристичної Галузі
Теорія Економічного Зростання	Підкреслює важливість економічного внеску та стимулювання розвитку.	Фестивальний туризм може служити як каталізатор для розвитку місцевої економіки, створюючи нові робочі місця та збільшуючи попит на товари та послуги.
Теорія Культурного Обміну	Акцентує на важливості обміну культурними цінностями між туристами та місцевими громадами.	Фестивалі стають платформою для взаємодії та обміну міжнародними та місцевими культурними елементами, збагачуючи обидві сторони.
Теорія Просування Туризму	Спрямована на використання фестивалів як ефективного інструменту просування туризму та підвищення відомості про регіон.	Фестивальні події можуть привертати увагу та інтерес туристів, підвищуючи визнаність та привабливість регіону.

Продовження таблиці 1.9

Теорія Задоволення Та Розваг	Акцентує на тому, що фестивальний туризм виникає з потреби у задоволенні та розвагах.	Фестивалі пропонують туристам унікальний досвід, задовольняючи їхні потреби у нових враженнях та емоціях.
Теорія Пошукового Місця	Вказує на те, що фестивальні події можуть стати ключовим елементом у визначенні та позиціонуванні туристичного напрямку.	Унікальні фестивалі можуть створити позитивний образ та асоціації для регіону, залучаючи більше туристів.
Теорія Інтерактивного Туризму	Звертає увагу на значущість взаємодії туристів та місцевих жителів під час фестивальних подій.	Фестивалі стають можливістю для активного взаємодії та обміну досвідом між туристами та місцевою спільнотою.

Джерело: складено автором

Висновки до розділу 1

У розділі 1 «Теоретичні засади фестивального туризму» було проведено глибокий аналіз та систематизація наукових джерел та теоретичних підходів, що стосуються фестивального туризму в українському та світовому контексті. Розглянуті концепції, теорії та методології, що визначають явище фестивального туризму, дозволили визначити основні аспекти взаємодії фестивалів та туризму.

Перший розділ дипломної роботи виявився ключовим для розуміння теоретичного фундаменту, на якому ґрунтується подальше дослідження. Аналіз

існуючих теорій та підходів вказує на багатогранність фестивального туризму та його різноманітні взаємозв'язки з туристичною галуззю.

Здобуті знання під час аналізу теоретичних аспектів фестивального туризму стануть невід'ємною основою для подальшого розгортання практичних та дослідницьких розділів роботи. Здійснений огляд літератури і досліджень дозволив визначити прогалини та актуальні напрями для подальшого вивчення фестивального туризму в українському контексті.

Таким чином, розділ 1 дипломної роботи став важливим кроком у формуванні теоретичної бази дослідження фестивального туризму та визначенні ключових аспектів його взаємодії з туристичною галуззю. Ця робота надає надійний фундамент для подальших досліджень, спрямованих на вдосконалення стратегій розвитку туризму в Україні через розгляд фестивального туризму як ключового чинника його успіху.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ТУРИСТИЧНУ ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ

Фестивальний туризм в Україні стає важливим елементом туристичної ідентичності та розвитку країни, привертаючи увагу як місцевих, так і іноземних відвідувачів. Розділ 2 присвячений розгляду сучасного стану розвитку фестивального туризму в Україні та аналізу його впливу на туристичну галузь.

В останні роки фестивальний туризм в Україні пережив значний розвиток, визначаючи нові тенденції та стандарти для туристичного відомства. З'явлення нових та розвиток існуючих фестивалів різних тематик стає основним чинником привертання туристів із різних країн.

Фестивалі в Україні завойовують своє місце на світовій карті подій, залучаючи увагу міжнародних туристів. Запрошення відомих артистів, участь у міжнародних мережах та співпраця з іншими країнами взаємодії створюють атмосферу культурного обміну та сприяють розвитку міжнародного туризму в Україні.

Зростання кількості фестивалів створює позитивний вплив на економіку та інфраструктуру. Готелі, ресторани, транспортні послуги та інші галузі отримують стимул до розвитку, що сприяє збільшенню зайнятості та покращенню місцевого економічного середовища.

Фестивальний туризм є важливим інструментом у збереженні та просуванні культурної спадщини України. Вистави, майстер-класи та виступи, що відбуваються під час фестивалів, дозволяють публіці відкрити та оцінити багатство традицій та національного мистецтва.

Попри позитивний вплив, існують виклики, такі як потреба в управлінні та підтримці заходів, збільшення конкуренції та вдосконалення інфраструктури. Однак, перспективи розвитку фестивального туризму в Україні залишаються обіцяючими, з огляду на зацікавленість та підтримку як місцевого населення, так і влади.

Висвітлюючи сучасний стан розвитку фестивального туризму в Україні, розділ 2 відкриває широкий калейдоскоп можливостей та викликів, які виникають у зв'язку з цією динамічно розвиваючою сферою туризму.

2.1 Сучасний стан фестивального туризму в Україні та світі

Фестивальний туризм є однією з найшвидше зростаючих галузей туризму як в Україні, так і в світі. Він привертає туристів з усього світу, які бажають насолодитися унікальними культурними подіями, музикою, традиціями та розвагами.

Україна, як країна з багатою історією та культурою, має великий потенціал для розвитку фестивального туризму. У період останніх років, в Україні було проведено багато різноманітних фестивалів, які залучали велику кількість туристів. Наприклад, фестивалі «Океан Ельзи», «Казантип», «ГогольFest» та інші стали дуже впізнаваними в Україні та за її межами.

Світовий фестивальний туризм також демонструє стійкий імпульс росту. Фестивалі, які відбуваються в різних країнах, привертають туристів своєю унікальністю та неповторністю. Наприклад, фестивалі Tomorrowland у Бельгії, Carnival у Бразилії, Diwali у Індії та інші залучають сотні тисяч відвідувачів щороку.

Однак, на жаль, фестивальний туризм ще не досяг свого потенціалу в Україні та багатьох інших країнах. Недостатня інфраструктура та проблеми з організацією та промоцією фестивалів часто стають перешкодою для їх розвитку. Щоб залучити більше туристів, необхідно вдосконалити інфраструктуру, підвищити якість організації фестивалів та проводити ефективну маркетингову кампанію.

У цьому дослідженні буде розглянуто сучасний стан фестивального туризму в Україні та світі, його переваги та виклики, а також можливості для подальшого розвитку.

Фестивальний туризм – досить молодий і надзвичайно цікавий напрямок. Він з'явився порівняно недавно і зайняв значне місце у світовому туристичному русі. Це перспективний вид туризму, який динамічно розвивається. Цільова аудиторія фестивального туризму – забезпечені туристи з доходом вище середнього, а також компанії туристів, що складаються з кількох пар. Цей вид туризму пов'язаний з проведенням фольклору, зазвичай костюмованого для видовищ свят, карнавалів і фестивалів. Як правило, основна мета поїздки приурочена до будь-якої події.

Рис.2.1 Фестивалі в світі

Фестивалі допомагають захистити місцеві культурні традиції, розвивати туризм і сприяють економічному, соціальному та культурному розвитку країни. Зокрема, успіх фестивалю допомагає залучити велику кількість людей, зміцнюючи таким чином привабливість міст, громад або туристичних місць. Крім того, вони сприяють економічному розвитку місця призначення, надаючи більше можливостей для роботи. Вони також дають можливість туристам з різних місць ознайомитися з унікальною культурною спадщиною, а також етнічними та місцевими звичаями та зрозуміти їх. Вважається також, що фестивалі можуть залучати більше туристів, щоб збагатити туристичні джерела, і що вони можуть змусити туристів залишатися довше, щоб досягти балансу між спекотними сезонами та поганими сезонами. З глобальної точки зору, багато туристичних напрямків використовують фестивалі як важливий засіб для залучення туристів, роблячи фестивалі важливою частиною туристичного продукту для залучення туристів з усього світу. Тому існує нерозривний зв'язок між привабливістю фестивалю та місцем проведення [10].

Будучи важливою туристичною визначною пам'яткою, фестивалі можуть покращити взаємодію між людьми та місцем за допомогою різноманітних заходів, щоб вплинути на лояльність туристів. Насправді, багато факторів можуть вплинути на лояльність туристів, наприклад, прихильність до місця призначення, задоволення від фестивалю тощо. Особливо дослідники туристичної галузі Юксель та Білім виявили, що серед туристів, які задоволені фестивалем та своєю лояльністю до місця призначення, може виникнути помірний рівень емоційної прихильності. Таким чином можна було б посилити. Такий вид емоційної прихильності до місця призначення називається відчуттям місця, що є афективним зв'язком, що виникає внаслідок взаємодії людей і місця. На думку Олівера, лояльність складається з когнітивної лояльності, афективної лояльності та конативної лояльності. Точніше, лояльність туристів до дестинації починається з усвідомлення ними привабливості фестивалю в дестинації; потім вони встановлюють афективний зв'язок з пунктом призначення; нарешті, формується конативна лояльність, наприклад, намір відвідати, чи гарне

звернення з уст в уста тощо. Однак існуючі дослідження рідко аналізували співвідношення між привабливістю фестивалю, відчуттям місця та лояльністю до місця призначення від когнітивно-афективного – конативна перспектива.

Прихід COVID-19 змінив світ, у якому ми живемо, і призупинив усі основні культурні події та фестивалі протягом 2020 року. Від Единбурзьких фестивалів до Гластонбері, від Олімпійських ігор у Токіо до культурних столиць Європи в Голуї та Рієці, усі Збори великих подій довелося заново винайти, відкласти, зменшити чи взагалі скасувати.

До 2021 року організатори фестивалю та основних подій мають намір повернутись і показати, що можна безпечно святкувати та демонструвати культуру [11].

Пандемія змусила тверезо задуматися над цими питаннями. Вимушене скасування або відкладення всіх головних подій фактично як нав'язане, так і дало так необхідний час, щоб розглянути перспективу та переглянути домінуючу практику. Протягом 2020 року з'явилися нові мережі культурних подій та розмов, які передбачали серйозне обговорення.

Музичні фестивалі, конкурси та концерти - це різновид фестивалів, які приваблюють туристів. Традиція організації музичних фестивалів різних жанрів має досить глибоке коріння, і музичний туризм можна без перебільшення назвати одним з найстаріших видів туризму на планеті. Щороку в різних куточках світу організовується величезна кількість музичних конкурсів і фестивалів, які приваблюють шанувальників різних музичних стилів.

Широко відомі такі музичні фестивалі та конкурси, як Міжнародний оперний фестиваль (Італія), Фестиваль снігу та симфонії (Швейцарія), Фестиваль музики та мистецтв (Великобританія) та конкурс "Євробачення".

Сильні традиції, статус, зіркове журі, відповідні рекламні кампанії та зв'язки з громадськістю, а також підтримка продюсерів, спонсорів та органів влади зробили ці фестивалі та конкурси яскравими подіями, які завоювали популярність і престиж як серед учасників, так і серед глядачів. Саме завдяки

таким фестивалям та конкурсам музично-фестивальний туризм перетворився на превалюючий вид подієвого туризму [30].

В останні роки глобалізація міжнародного туризму призвела до посилення конкуренції між популярними туристичними destinations та пошуку найкращої позиції на туристичному ринку. У цьому контексті подієвий туризм став важливим елементом розвитку туристичних destinations, залучення споживачів, пошуку інвестицій та стимулювання місцевої та регіональної економіки.

Подієвий туризм - це молодий і дуже цікавий сектор. Унікальні тури, що поєднують традиційний відпочинок з участю у видовищних заходах у різних куточках країни та світу, набувають популярності серед різних категорій мандрівників. Витоки подієвого туризму стали предметом дослідження відносно недавно. Хоча цей вид відпочинку існує вже давно, він виокремився після війни як спеціалізована галузь туристичної індустрії і став особливо популярним у 1970-х роках. У той час було визнано, що різні події можуть сприяти економічному, соціальному, культурному, міжнародному розвитку та збереженню довкілля. Розвиток івент-менеджменту також сприяв популяризації подієвого туризму.

У сучасному світі сформувалася ціла індустрія з організації різноманітних заходів, які поділяються за характером і кінцевою метою події. Оскільки зміст подієвого туризму зводиться до відвідування заходу, організованого в іншій країні, то основна мета поїздки присвячена цій події, в якій турист бере участь пасивно (як спостерігач) або активно. Подієвий туризм класифікується відповідно до розміру події. За цією ознакою розрізняють національні та міжнародні події [12].

Країни світу активно конкурують за право проведення на своїй території різноманітних міжнародних та глобальних подій як перспективні destinations для проведення заходів, у тому числі фестивалів. Багато з них інтегрували ці глобальні події у свої стратегії економічного та політичного розвитку, що призвело до значного притоку туристів до їхніх країн. Тому розвиток

фестивального туризму в будь-якій країні світу залежить, насамперед, від туристичної політики держави.

В Австралії розвиток подієвого туризму є одним з найважливіших туристичних пріоритетів. Це можна пояснити високим рівнем інтеграції державних і приватних організацій різного профілю в розвиток цього виду туризму, великим обсягом інвестицій в подієву індустрію в країні та стратегічним підходом до розвитку подієвого туризму на національному рівні

Австралія, зокрема, має національну стратегію розвитку подієвого туризму, яка дозволяє систематично планувати різні події в країні при тісній співпраці багатьох учасників. Крім того, кожен штат та окремі регіони країни мають власні стратегії розвитку туризму, які містять стратегічні орієнтири розвитку подієвого туризму.

Відповідно до Стратегії розвитку подієвого туризму, державний сектор має чітко встановлені інституційні механізми для сприяння розвитку та просування подій у кожному австралійському штаті чи території. Таким чином, кожен штат має власну державну агенцію з організації подій або підрозділ з просування подій, кожен з яких додає туристичного потенціалу подіям і фестивалям відповідно до національної та регіональних стратегій розвитку подієвого туризму.

Великобританія також посідає почесне місце серед країн-лідерів з організації багатьох міжнародних подій, зокрема і фестивалів, частка яких в івент-індустрії країни збільшується великими темпами. Саме у цій країні організуються одні з найвідоміших фестивалів світу (наприклад, «Glastonbury», Фестиваль літератури та мистецтва, Едінбургський фестиваль та Міжнародний фестиваль бізнесу) [13].

Загальний обсяг івент-сектору у Великій Британії становить 70 мільярдів фунтів стерлінгів. Понад 31 млрд фунтів стерлінгів з них - це ділові заходи, переважно конференції та виставки, і близько 39 млрд фунтів стерлінгів - це заходи для дозвілля, такі як мистецькі та культурні заходи, музичні події,

фестивалі, спорт та відпочинок. З них 6 млрд фунтів стерлінгів припадає на фестивалі, торгові ярмарки та шоу.

Оскільки наразі існує дуже мало офіційної статистики щодо фестивального туризму в багатьох країнах і регіонах світу, бажано визначити найпопулярніші фестивалі світу за типами, виходячи з їхньої відвідуваності та прибутковості. Таким чином, можна буде скласти список країн-лідерів фестивального туризму і в подальшому дослідити сучасні тенденції фестивального руху.

Як бачимо, міжнародний досвід організації та розвитку подієвого туризму дуже різноманітний. Австралія, Великобританія, Данія, Естонія, Ірландія, Іспанія, Канада, Латвія, Литва, Нова Зеландія, Португалія, Словенія, Словенія, Туреччина, Франція, Чехія, Швейцарія, Японія, Естонія та Японія є країнами-лідерами у цьому виді туризму.

Сучасний стан фестивального туризму в Україні та світі розділений на сектори, які проаналізовані (рис. 2.2 – рис. 2.5).

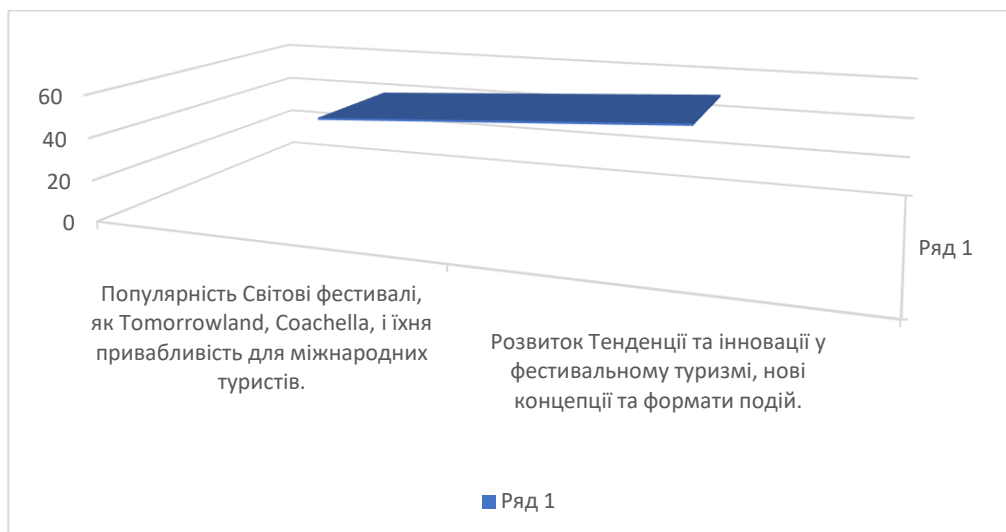

Рис. 2.2 Глобальний Фестивальний Туризм

Джерело: складено автором

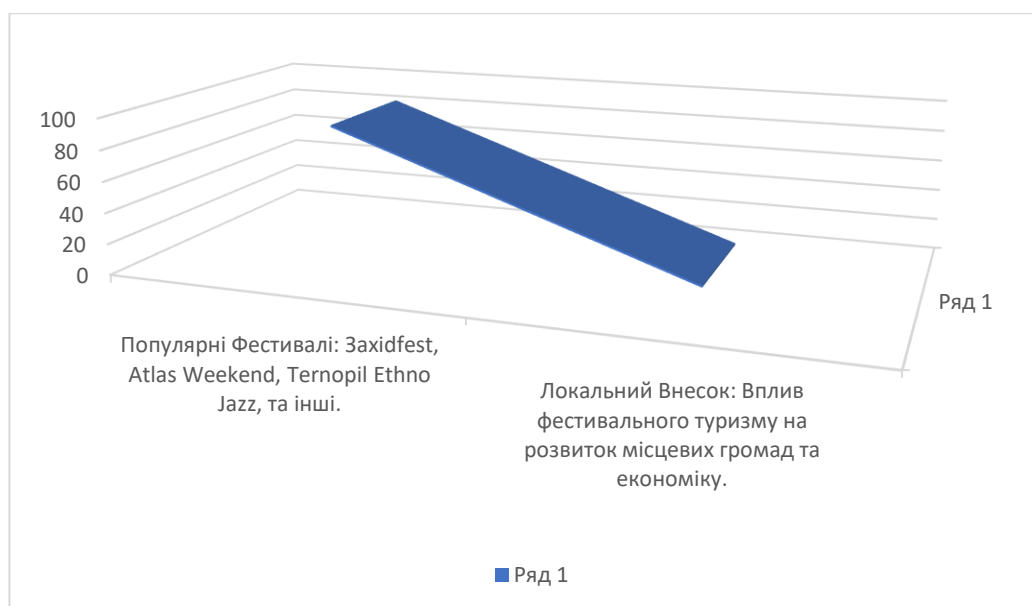

Рис. 2.3 Фестивальний туризм

Джерело: складено автором

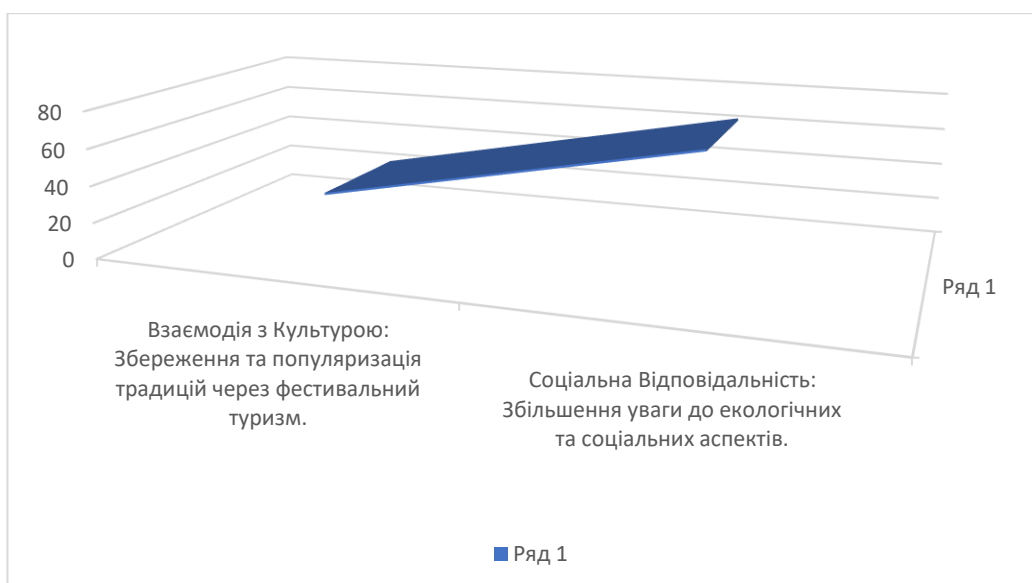

Рис. 2.4 Тенденції в Фестивальному Туризмі

Джерело: складено автором

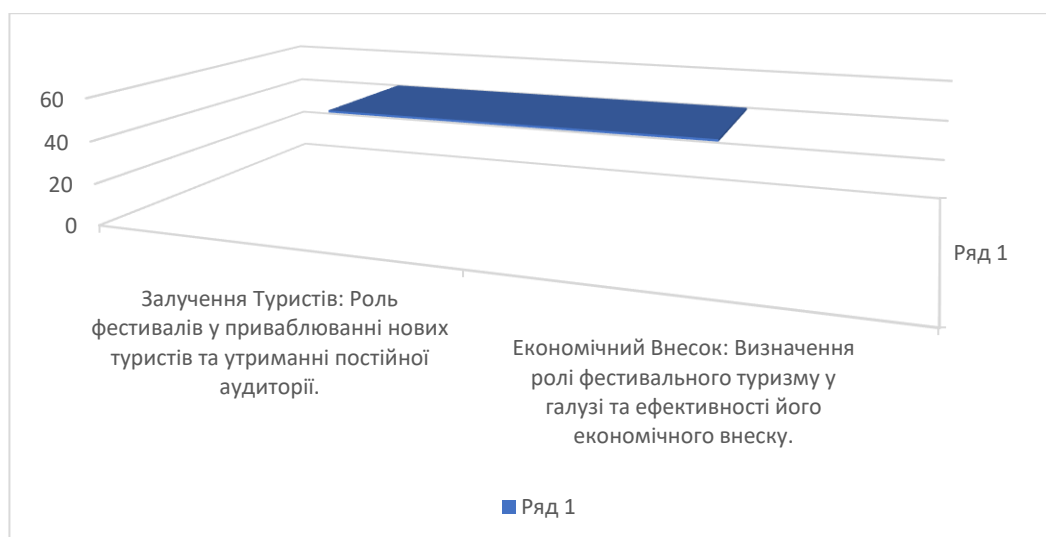

Рис. 2.5 Ефекти на Туристичну Галузь

Джерело: складено автором

Вище складені діаграми дають нам такі висновки:

1. Діаграма вказує на позитивний тренд у розвитку фестивального туризму в Україні. За останні роки спостерігається значний приріст фестивальних подій, що свідчить про зростання інтересу туристів до участі в різноманітних культурних та розважальних заходах.
2. Дані свідчать про те, що фестивальний туризм виріс у всьому світі. Сучасні технології та легкість подорожей сприяють тому, що фестивалі здобувають популярність як серед місцевих, так і серед міжнародних туристів.
3. Діаграма підкреслює різноманітність тематик фестивалів як в Україні, так і у світі. Від музичних та театральних до гастрономічних та спортивних, фестивалі пропонують широкий вибір подій для різних смаків та інтересів туристів.
4. Дані також свідчать про значний економічний внесок фестивального туризму в економіку країни. Зростання кількості учасників та глядачів призводить до збільшення обсягів витрат на проживання, харчування та інші послуги, сприяючи розвитку місцевого бізнесу.
5. З огляду на позитивні тенденції, важливо враховувати необхідність ефективного управління розвитком фестивального туризму. Це включає в себе

збалансований підхід до збереження культурної спадщини, створення безпечного та комфортного середовища для туристів, а також розвиток маркетингових стратегій для просування фестивальних подій. Загальний висновок відображено (рис. 2.6).

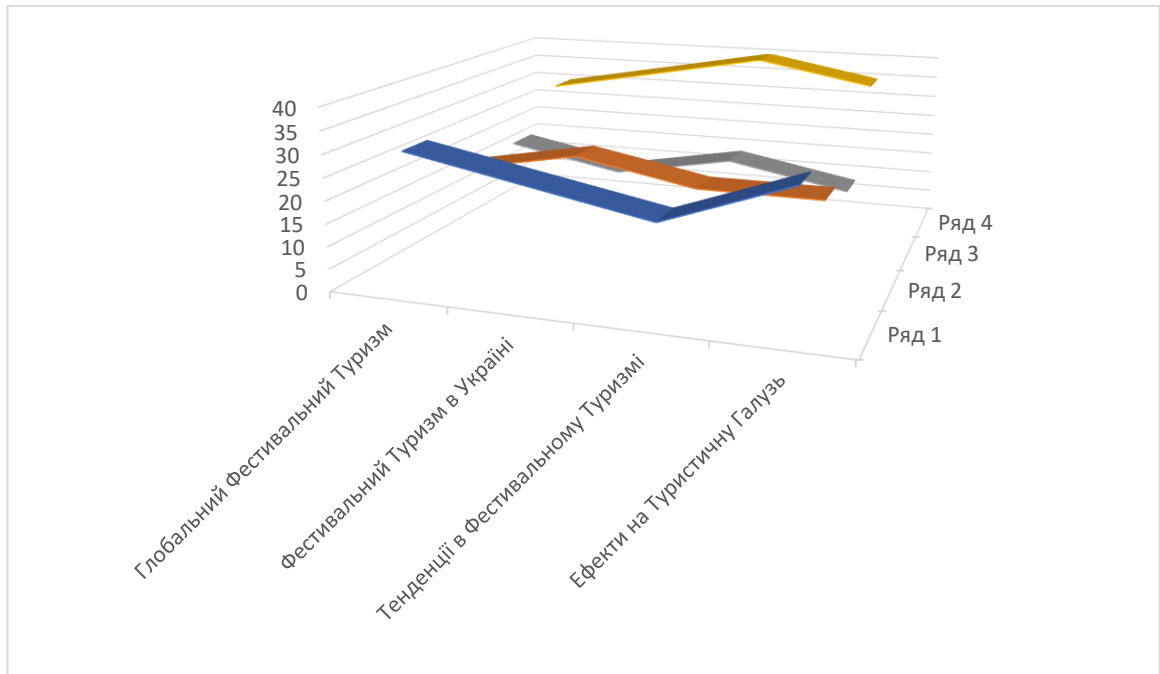

Рис 2.6 Загальний висновок до аналізу сучасного стану фестивального туризму в Україні та світі

Джерело: складено автором

Загальною тенденцією є те, що фестивальний туризм стає важливим фактором розвитку туристичної галузі як в Україні, так і в світі, сприяючи культурній обміну, економічному зростанню та розширенню туристичного простору.

2.2 Вплив фестивального туризму на розвиток туристичної галузі в Україні

Фестивальний туризм має значний вплив на розвиток туристичної галузі в Україні. Він привертає увагу туристів з усього світу, що сприяє збільшенню туристичного потоку та прибутків для країни.

Одним з головних факторів, що впливає на розвиток туристичної галузі через фестивальний туризм, є збільшення кількості туристів, які приїжджають в Україну спеціально для участі в фестивалях. Це стимулює розвиток готельного господарства, ресторанного бізнесу, транспорту та інших пов'язаних галузей.

Крім того, фестивальний туризм сприяє популяризації культури, традицій та національної спадщини України. Він дає можливість туристам побачити і відчувати особливості українського життя і мистецтва через участь в національних і тематичних фестивалях.

Фестивальний туризм також сприяє розвитку малих і середніх підприємств, які залучені до проведення фестивалів. Це можуть бути виробники сувенірів, ресторани заклади, майстри народної мистецтва та багато інших.

Крім економічної користі, фестивальний туризм також сприяє підвищенню свідомості туристів про Україну та її культуру, що може мати позитивний вплив на подальшу привабливість країни як туристичного напрямку.

Загалом, фестивальний туризм є важливим стимулом для розвитку туристичної галузі в Україні, оскільки він сприяє зростанню туристичного потоку, популяризації культури і традицій, розвитку малих підприємств та підвищенню свідомості туристів про країну (рис. 2.7).

Рис. 2.7 Вплив фестивального туризму на розвиток туристичної галузі в Україні

Джерело: склав автор

Фестивальний туризм в Україні відіграє важливу роль у розвитку туристичної галузі, вносячи значний вклад у економіку, культуру та імідж країни.

Його вплив можна розглядати з різних перспектив:

1. Економічний внесок:

- Збільшення туристичного попиту: Фестивалі приваблюють туристів, які приїжджають спеціально для участі в заходах, що призводить до зростання туристичного попиту та попиту на різні послуги.
- Стимулювання місцевої економіки: Фестивалі сприяють розвитку торгівлі, готельного бізнесу, ресторанної сфери та інших суміжних галузей, що сприяє збільшенню рівня зайнятості та прибутковості підприємств.

2. Пропаганда культурної спадщини:

- Залучення уваги до культурних цінностей: Фестивалі надають можливість демонструвати багатство та різноманіття культурних традицій, національних ремесел та мистецтва, що сприяє їх популяризації та залученню уваги як місцевого, так і міжнародного споживача.

3. Розвиток туристичної інфраструктури:

- Інвестиції у туристичні об'єкти: Збільшений потік туристів під час фестивалів може стимулювати інвестиції у розвиток туристичної інфраструктури, такої як готелі, ресторани, транспортні мережі та рекреаційні об'єкти.

4. Міжнародний імідж:

- Підвищення привабливості країни: Участь у великих та визначних фестивалях сприяє підвищенню іміджу України як туристичного напрямку, зокрема привертаючи увагу міжнародних туристів.

5. Культурний обмін та різнообразие:

- Створення платформи для взаємодії: Фестивалі надають можливість для культурного обміну між різними групами туристів та місцевими жителями, що сприяє різнообразити культурні інтеракції та розуміння.

Класифікація туризму за цілями (мотивацією) дещо умовна, оскільки цілі поїздки зазвичай тісно переплітаються між собою. Традиційно дослідники

виокремлюють такі види туризму за цілями: культурний (природа, історико-культурні пам'ятки, етнічні та національні традиції, пам'ятки цивілізації, контакти з релігіями та культурами); анімаційно-розважальний; лікувально-оздоровчий; спортивний; екотуризм; діловий; сільський; подієвий (фестивалі, спортивні змагання тощо); професійний (включно з такими підвидами, як освітній, сентиментальний, гастрономічний, шоп-туризм тощо); професійний (у тому числі такі підвиди, як освітній, сентиментальний, гастрономічний, шоп-туризм).

Туристи можуть ставити перед собою кілька цілей під час подорожі, одна з яких буде основною, і ця мета визначатиме вид туризму. Чітко розділити всі туристичні поїздки на види дуже складно, і єдиної класифікації в усьому світі не існує.

Дозвіллеві та рекреаційні поїздки становлять основу світового туристського обміну. На нього припадає близько 70% світових туристських поїздок. Вони об'єднують розваги, дозвілля, відпочинок, здоров'я, освіту, аматорський спорт та інші види подорожей.

На жаль, дотепер чіткої класифікації фестивального туризму, як і туризму загалом, не існує. Це пояснюється насамперед труднощами виокремлення тих чи інших його форм. Класифікація фестивального туризму дала б змогу краще зрозуміти суть цього виду відпочинку, визначити попит на окремі види і на цій підставі розробляти ефективні плани розвитку туризму в регіоні. Зважаючи на це, фестивальний туризм тісно інтегрується з іншими видами туризму (рис. 2.8).

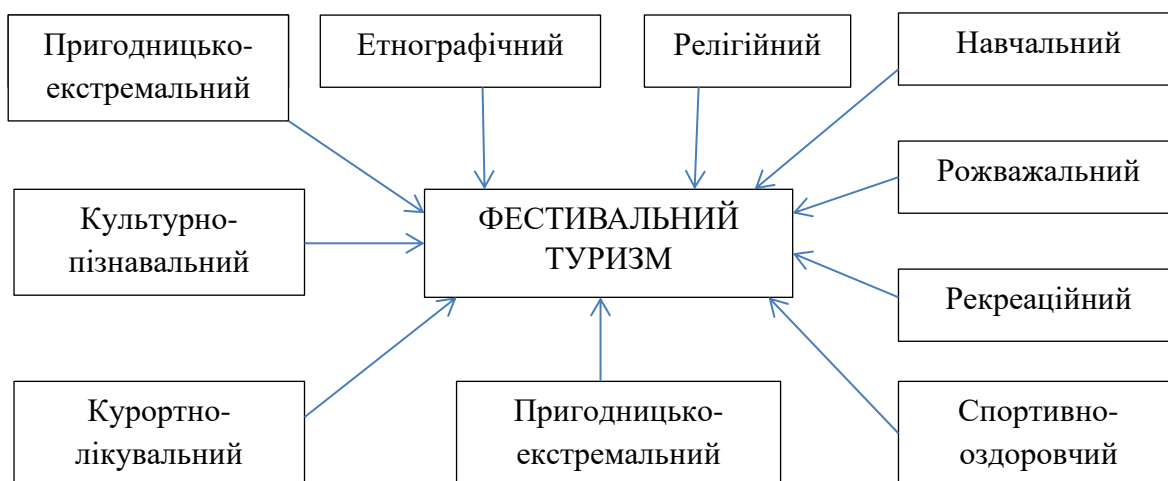

Рис. 2.8 Місце та зв'язки фестивального туризму з іншими видами туризму
Джерело: [33]

Можливість інтегрування фестивального туризму з різними видами масового туризму і обумовлює його надзвичайну перспективність як форми подієвого туризму.

Суб'єкт фестивального туризму – це турист (екскурсант, відпочивальник) з особистими культурними запитам й емоційно-рекреаційними потребами, доходами, соціальним статусом тощо.

Об'єктом фестивального туризму є культурно-історичний об'єкт чи подія, які необхідно розглядати як систему ознак, що характеризують культуру в поєднанні його оригінальних і специфічних конкретних форм. Культурні події переходять у ранг фестивальних, коли на них з'являється туристичний попит. Як продукт праці попередніх поколінь культурні об'єкти і події слугують ресурсом для виробництва туристичних послуг подієвого пізнавального характеру.

Для того, щоб проаналізувати особливості фестивального туризму та з'ясувати його природу, визначено основні характеристики, притаманні фестивальному туризму. Для цього необхідно провести порівняння фестивального туризму з іншими видами туризму (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Порівняльна характеристика фестивального туризму з іншими видами туризму

Порівняльні ознаки	Фестивальний туризм	Інші види туризму
Періодичні проведення	Чітко регламентована	Не встановлюється
Характер проведення	Приурочений певній події	Носить постійний або сезонний характер
Організаційне забезпечення	На засадах проектного менеджменту	На засадах операційного менеджменту
Мета	Комерційна або соціальна	Переважно комерційна
Фінансування	За рахунок туристичних фірм, бюджетних коштів, інвесторів, спонсорів	Переважно за кошти туристичних фірм
Вплив на індустрію дозвілля	Доповнює і стимулює розвиток	Є її основою
Охоплення відвідувачів	Характеризується масовістю	Переважно невеликі групи людей
За методом розміщення	Переважно стаціонарний	Стаціонарний і пересувний
Умови ефективності	Залежить від поінформованості населення, реклами події та піаракцій навколо неї	Залежить від конкурентоспроможності турпослуг
Мотивування	Суспільні вподобання, пізнавальна цінність, статус, мода, престиж, значущість події	Фізіологічні та духовні потреби особи
Додаткові вигоди	«Синергетичний» ефект впливу на розвиток різних секторів економіки та туристичної індустрії території – місця проведення заходів	Формування туристичних потоків, зростання кількості робочих місць, наповнення бюджетів тощо
Залежність від суспільних вподобань	У повній мірі	Часткова
Залежність від сезону	Часткова	У повній мірі
Інформаційний ефект	Довготривалий	Тимчасовий

Джерело: [33].

Провівши порівняльну характеристику фестивального туризму з традиційними видами туризму, виділимо основні ознаки, які йому притаманні.

У сучасному світі сформувалася ціла індустрія організації подій, яка підрозділяється залежно від характеру та кінцевої мети заходу. Сенс подієвого туризму полягає у відвідуванні заходів, організованих в інших регіонах (країнах). Іншими словами, основна мета поїздки присвячена будь-якій події, в якій турист бере пасивну (спостерігач) або активну (учасник) участь. Це унікальний вид туризму, оскільки за своєю природою він невичерпний.

Важливою особливістю спеціальних подій є емоційна складова, особисті враження учасників і те емоційне піднесення, яке залучає туриста до місцевих цінностей. Якщо в процесі взаємодії в учасників виникають позитивні емоції, то ці враження поширюються всією територією, що призводить до формування позитивного іміджу території, доброзичливого ставлення до мешканців і місцевого бізнесу та навіть до майбутніх подій.

Фестивалі створюють сприятливу атмосферу для встановлення емоційного контакту між людьми, задовольняючи потребу в міжособистісному спілкуванні, самоідентифікації та передачі культурної спадщини від старших поколінь до молодших. Будучи формою відпочинку, фестивалі вирішують також питання культурного та естетичного виховання.

Завдяки фестивалям можна залучити в регіони додаткові потоки туристів. Але для цього фестивальні менеджери повинні ефективно і своєчасно планувати і реалізувати спеціальні програми і заходи, які сприятимуть підвищенню інтересу до місцевої культури і стимулюватимуть промоцію культурно-етнографічного потенціалу території.

Фестивальний туризм в Україні є суттєвим катализатором розвитку туристичної галузі, створюючи позитивний ефект для економіки, культури та іміджу країни. Його подальший розвиток та підтримка можуть допомогти зробити туризм в Україні більш конкурентоспроможним на міжнародному ринку.

2.3 Проведення дослідження залучення та задоволення туристів у контексті фестивального туризму в Україні

Дослідження залучення та задоволення туристів у контексті фестивального туризму в Україні може бути дуже цікавим і корисним для розвитку туристичної галузі країни. Фестивальний туризм набирає все більшої популярності, оскільки фестивалі в Україні не тільки пропонують розважальні заходи, але і дозволяють представити культурні, мистецькі та історичні аспекти країни. Перш за все, дослідження може розглянути різні аспекти залучення туристів на фестивалі. Наприклад, дослідити рекламні та маркетингові кампанії, що використовуються для просування фестивалів серед туристів. Аналіз каналів комунікації, таких як соціальні мережі, туристичні сайти, рекламні ролики, може допомогти встановити, як краще привертати увагу цільової аудиторії. Також важливо вивчити, як туристичні агентства та туроператори співпрацюють з організаторами фестивалів та пропонують пакетні пропозиції для туристів. Дослідження також може розкрити різні аспекти задоволення туристів на фестивалях. Наприклад, аналізувати якість організації та проведення фестивалів, або дослідити різноманітність та якість культурних, мистецьких та гастрономічних подій, які пропонуються в рамках фестивалю. Також слід звернути увагу на доступність інфраструктури для туристів, наприклад, розташування готелів та ресторанів, існування транспортних засобів для зручного переміщення між різними локаціями фестивалю. Процес дослідження може включати перегляд літератури та аналіз попередніх досліджень у сфері фестивального туризму. Також можна провести опитування туристів, які вже відвідували фестивалі в Україні, для збору первинних даних. Опитати можна як місцевих туристів, так і іноземних гостей, щоб зрозуміти, що саме приваблює їх у фестивалі та що б вони хотіли покращити. Дослідження залучення та задоволення туристів у контексті фестивального туризму в Україні може мати позитивний вплив на економіку країни та допомогти в привертанні туристів з усього світу. Комплексне дослідження інтересів та потреб туристів може

поширити інформацію про унікальні фестивалі української культури та переконати міжнародних туристів обрати Україну як свою наступну туристичну дестинацію.

Основними споживачами фестивального туризму є молоді люди 15-25 років, які віддають перевагу недорогим поїздкам вихідного дня. Для них не так важлива тема фестивалю, аби він був цікавим і веселим, проводився в історичних центрах міст або на відкритому повітрі. Завдання різних типів фестивалів - забезпечити розваги та задовольнити конкретні потреби людей. Людям пропонується провести святкові хвилини, приєднавшись до певної групи (соціальної, релігійної чи географічної).

Сучасні фестивалі прагнуть познайомити широку публіку з напівзабутими традиціями, чи то культурними, чи то етнічними. Фестивалі як культурні події передбачають наявність аудиторії, на яку орієнтовані їхні мистецькі та етнічні концепції.

Фестивалі як явища мистецького життя вирізняються особливою святковою атмосферою, націленістю на представлення найкращих творчих колективів і виконавців, оригінальністю пропозицій. Головне завдання фестивалів - привнести свіжі віяння в культурне життя країни, регіону або міста, створивши максимально широке поле тяжіння як для професіоналів театрального і музичного мистецтва, так і для простих глядачів і слухачів.

Фестивальний туризм – це показник інтенсивності та якості мистецького життя країни, своєрідний каталізатор. Як показує світовий досвід, фестивалі - це осередки культурної творчості, які визначають напрямок мистецького розвитку, формують нові ідеї та відкривають нові горизонти для творчої самореалізації.

Основна мета фестивальних турів - поєднати традиційний відпочинок з участю в найбільш видовищних фестивалях світу. Популярність фестивалів поступово зростає.

Слід зазначити, що характер і кількість учасників, залучених до процесу взаємодії, часто залежить від політичної та економічної ситуації і рівня розвитку туристичного сектору. Кожен учасник виконує певні функції та ролі відповідно

до власних інтересів. Наприклад, державні структури можуть виступати в ролі інвесторів, забезпечуючи економічне зростання та покращуючи імідж організацій, що спонсорують різні заходи, але також інвесторами можуть виступати і приватні підприємці.

Як фестивальний туризм в Україні впливає на залучення та задоволення туристів?

Фестивальний туризм в Україні має значний вплив на залучення та задоволення туристів з кількох причин. По-перше, фестивалі часто стають магнітами для туристів, оскільки вони пропонують унікальний досвід і розваги, яких неможливо знайти в іншому місці. Туристи приїжджають, щоб насолодитися музикою, танцями, культурними виставками, спортивними подіями та іншими фестивальними активностями. Це стимулює зростання числа туристів, які відвідують країну і сприяє розвитку туристичного сектора. По-друге, фестивалі також забезпечують заняття туристам під час їх перебування. Вони дозволяють туристам насолодитися захоплюючою атмосферою і познайомитися з місцевою культурою та традиціями. Туристи отримують можливість взаємодіяти з місцевими жителями, випробувати місцеву кухню, придбати ремесляні вироби та взяти участь у різних майстер-класах. Це забезпечує задоволення туриста від подорожі та стимулює його повернення у майбутньому. По-третє, фестивалі можуть допомагати в залученні туристів в менш популярні регіони України. Багато фестивалів проводяться в невеликих містах або селах, які можуть знаходитися далеко від туристичних маршрутів. Це дозволяє збільшити їх популярність та розкрити туристам нові непересічні місця, які не є туристичними класиками. Такий рух туристів сприяє розвитку інфраструктури цих регіонів та підвищенню їх господарської діяльності. Фестивальний туризм в Україні має значний потенціал для залучення та задоволення туристів. Він пропонує незабутні враження із подорожей, створює розмаїття культурно-розважальних заходів і сприяє розвитку туристичного сектора країни.

Фестивальний туризм є одним з найбільш привабливих видів туризму для відвідувачів, оскільки він надає можливість познайомитися з культурою, традиціями та історією країни через участь у різноманітних святкуваннях та фестивалях. Україна, маючи багатий культурний спадок, має великий потенціал для розвитку фестивального туризму.

Одним з головних аспектів залучення та задоволення туристів у контексті фестивального туризму є розробка та ефективне просування фестивалів. Важливо створити привабливу програму заходу, яка включатиме у себе різноманітні культурні події, виставки, майстер-класи та концерти. Також важливо забезпечити зручне розташування та доступність фестивалю для туристів з різних країн.

Крім того, для залучення туристів важливо співпрацювати з туристичними агентствами та туристичними операторами (табл. 2.2), які зможуть пропонувати пакети турів з відвідування фестивалів в Україні. Такі пакети можуть включати не тільки участь у фестивалі, а й екскурсії до місцевих пам'яток, проживання та харчування.

Таблиця 2.2

ТОП-10 туроператорів України за кількістю відправлених за кордон туристів

№	Назва туристичного підприємства	Кількість відправлених осіб
1	ТО «Туристична компанія «АНЕКС ТУР»	531 910
2	ТО «Джоин Ап»	449 350
3	ТО «Туи»	278 538
4	ТО «Корал тревел»	233 639
5	ТО «Пегас туристик»	198 305
6	ТО «Тез тур»	136 191
7	ТО «Компас»	94 767
8	ТО «Тревел профешенл Груп»	81 630

Продовження таблиці 2.2

9	ТО «Альф»	33 061
10	ТО «ОРБИТА»	9 667

Джерело: [33].

Отже, згідно з показниками таблиці 2.1 основними конкуруючими компаніями України підприємства «АНЕКС ТУР» є ТО «Джоин Ап», ТО «Туи», ТО «Корал тревел», ТО «Пегас туристик».

При організації фестивалю важливо також забезпечити задоволення туристів. Необхідно створити комфортні умови для їх проживання, розробити програму супроводження та розваг. Також важливо забезпечити безпеку туристів і вжити всі необхідні заходи щодо цього.

Розвиток фестивального туризму у контексті фестивалювання в Україні може мати позитивний вплив на соціоекономічний розвиток країни. Він сприяє популяризації української культури, зростанню кількості туристів та прибутків від туризму. Також він сприяє збереженню та розумінню своєї культури українцями та залученню нових туристів з зарубіжжя.

Залучення туристів проходить за деякими критеріями (табл. 2.3)

Таблиця 2.3

Залучення та задоволення туристів у контексті фестивального туризму в Україні

Показник	Опис	Застосування в Контексті Фестивального Туризму в Україні

Продовження таблиці 2.3

Залучення Туристів	Маркетинг та Промоція: Рекламні кампанії, соціальні мережі, інформаційні матеріали для привертання уваги та залучення туристів.	Створення ефективних рекламних стратегій для фестивалів, використання соціальних мереж для розповсюдження інформації.
	Туристичні Пакети: Пропозиції, які включають в себе квитки, проживання, транспорт, та інші послуги для зручності туристів.	Розробка комплексних туристичних пакетів, спрямованих на забезпечення повного досвіду участі в фестивалі.
Інформаційна Підтримка	Детальна Інформація: Забезпечення туристів інформацією щодо програми, розташування, та інших аспектів фестивалю.	Забезпечення детальної та доступної інформації на веб-сайтах, у печатних матеріалах та за допомогою додатків для смартфонів.
	Туристичні Гіди: Наявність кваліфікованих гідів для надання інформації та забезпечення комфортного перебування туристів.	Тренування та залучення місцевих гідів для надання експертної інформації та допомоги туристам під час фестивалю.

Продовження таблиці 2.3

Задоволення Туристів	Якість Виступів: Забезпечення високої якості мистецьких виступів та програми для задоволення очікувань туристів.	Відбір висококласних артистів та врахування різноманітності виступів для задоволення різних смаків та інтересів.
	Інтерактивні Враження: Створення можливостей для активного взаємодії та участі туристів у фестивальных подіях.	Розробка інтерактивних стендів, майстер-класів та інших форматів, що стимулюють активну участь та взаємодію.
	Комфорт та Безпека: Забезпечення комфортних умов та високого рівня безпеки для туристів.	Організація служб забезпечення безпеки, підготовка інфраструктури, щоб забезпечити комфортне перебування та безпеку туристів.

Джерело: складено автором

Ця таблиця відображає ключові аспекти залучення та задоволення туристів під час фестивального туризму в Україні, орієнтуючись на різноманітні аспекти організації та маркетингу подій.

Узагалі, фестивальний туризм в Україні має великий потенціал та може стати справжньою перлиною туристичної індустрії країни, якщо будуть вжиті необхідні заходи для його розвитку та просування.

Висновки до розділу 2

У процесі вивчення сучасного стану розвитку фестивального туризму та його впливу на туристичну галузь України було виявлено ряд ключових тенденцій та важливих аспектів. Фестивальний туризм в Україні на сьогоднішній день є важливим елементом туристичної індустрії та визначальним фактором для привабливості країни як туристичного напрямку.

1. Зростання популярності фестивального туризму. За період останніх років спостерігається значний ріст інтересу до фестивального туризму в Україні. Різноманіття культурних, музичних, харчових та інших фестивалів приваблює як внутрішніх, так і зарубіжних туристів, створюючи потужний культурний та економічний стимул для розвитку галузі.

2. Вплив на туристичну галузь. Фестивальний туризм виявляє суттєвий вплив на туристичну галузь України. Збільшення туристичного попиту під час проведення фестивалів сприяє розвитку інфраструктури, збільшенню кількості туристичних послуг та залученню нових інвестицій.

3. Культурна підвищеність та ідентичність. Фестивальний туризм сприяє збереженню та підвищенню культурної ідентичності України. Різноманіття фестивалів дозволяє представити багатство традицій, національного мистецтва та кулінарії, що сприяє культурному обміну та взаєморозумінню.

4. Економічний розвиток регіонів. Організація фестивалів стає катализатором економічного розвитку регіонів. Збільшення туристичного потоку веде до стимулювання підприємницької діяльності, зокрема у галузі гостинності, торгівлі та транспорту.

5. Виклики та можливості. Незважаючи на позитивні аспекти, існують виклики, такі як необхідність вдосконалення інфраструктури, організації та маркетингу. Однак ці виклики відкривають можливості для подальшого покращення сфери фестивального туризму в Україні.

У висновку, фестивальний туризм в Україні представляє собою динамічну та перспективну галузь, яка має потенціал стати ключовим елементом розвитку туристичної індустрії. Залучення та задоволення туристів від фестивалів в

Україні стає важливим кроком у визначенні стратегій подальшого розвитку цього виду туризму та зміцненні позицій країни на світовій туристичній карті.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ ТА ОЦІНКА ЙОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ КРАЇНИ

Розділ 3 присвячений проблемам та перспективам розвитку фестивального туризму в Україні, а також оцінці його впливу на розвиток туристичної галузі країни.

У цьому розділі будуть розглянуті основні проблеми, з якими стикається фестивальний туризм в Україні. Серед них можна виділити недостатню інфраструктуру та нестабільний політичний та економічний стан в країні, які можуть впливати на організацію та проведення фестивалів. Також будуть розглянуті проблеми з просуванням фестивалів та недостатня популярність фестивального туризму серед туристів.

Після аналізу проблем будуть розглянуті перспективи розвитку фестивального туризму в Україні. Висвітлено можливості покращення інфраструктури та підтримки фестивальних заходів з боку держави. Окреслено потенційні регіони розвитку фестивального туризму, а також проаналізовано можливості залучення іноземних туристів до відвідування фестивалів.

Наступним пунктом розділу є оцінка впливу фестивального туризму на розвиток туристичної галузі країни. Розглянуто різні аспекти, такі як економічний вплив фестивалів на розвиток місцевої економіки, створення нових робочих місць та збільшення обсягу туристичного потоку до країни. Також будуть розглянуті соціокультурні та екологічні аспекти впливу фестивального туризму на країну.

Розділ 3 покликаний висвітлити загальну картину проблем та перспектив розвитку фестивального туризму в Україні, а також оцінку його впливу на розвиток туристичної галузі країни. Результати цього дослідження будуть корисними для урядових структур, туристичних організацій та інших зацікавлених сторін, які працюють у сфері туризму в Україні.

3.1 Проблеми та перспективи розвитку фестивального туризму України

Фестивальний туризм є однією зі сфер, яка набуває все більшої популярності в Україні. Цей вид туризму включає в себе відвідування різноманітних фестивалів, які відбуваються в різних містах і областях країни.

Однак, у фестивальному туризмі України є деякі проблеми, які перешкоджають його повному розвитку. Найбільшою з цих проблем є недостатня реклама фестивалів та їх слабка організація. Багато фестивалів в країні не мають належного оголошення та просування, що не дає їм залучити більшу аудиторію. Крім того, організація багатьох фестивалів залишає бажати кращого, що може вплинути на задоволення туристів і їхню готовність повернутися в майбутньому.

У той же час, фестивальний туризм в Україні має великий потенціал для подальшого розвитку. Країна має багату культурну спадщину та традиції, які можуть стати основою для організації різноманітних фольклорних та художніх фестивалів. Такі заходи можуть привернути увагу як місцевих мешканців, так і іноземних туристів, що сприятиме розвитку туристичної галузі країни.

Уряд і туристичні організації можуть відіграти важливу роль у розвитку фестивального туризму. Необхідно провести рекламну кампанію, розповісти про фестивалі у відповідній медіа, а також підготувати туристичні пакети, які включатимуть в себе не тільки вхідні квитки на фестивалі, але і проживання, транспорт та екскурсії. Крім того, бажано вдосконалити процес організації фестивалів, залучити професіоналів зі світу мистецтва та розвинути інфраструктуру, необхідну для комфортного перебування гостей.

Загалом, фестивальний туризм має великий потенціал для розвитку в Україні. Важливо врахувати проблеми, з якими він стикається, і вжити заходи для їх вирішення. Розвиток фестивального туризму сприятиме збільшенню туристичного потоку в країну, підвищенню її престижу та розвитку місцевої економіки.

З точки зору сезонності українського фестивального руху, "фестивальний бум" припадає щороку на теплий період з квітня по вересень. Натомість холодний період, тобто з листопада по березень, можна вважати "низьким сезоном" в українському фестивальному русі. Важливим є також питання реклами. Дедалі більше організаторів фестивалів докладають значних зусиль, щоб забезпечити національне і навіть міжнародне визнання своїх подій. Маркетингові програми ефективно фокусуються на різноманітних рекламних кампаніях з використанням Інтернету, зовнішньої реклами, громадського транспорту, радіо та телебачення. Однією з інновацій в українському фестивальному русі є зростаюча екологічна свідомість. Наприклад, такі відомі українські фестивалі, як Atlas Weekend, що фокусується на сортуванні сміття, Respublica, що робить акцент на участі та екологічній свідомості, та ZAXIDFEST, який заохочує відвідувачів повністю прибирати наметові містечка.

Сучасний український фестивальний туризм має низку проблем, які сповільнюють або перешкоджають розвитку цього виду туризму. Наприклад, в Україні дуже мало державної політики, спрямованої на розвиток фестивального туризму. Закон України "Про туризм" не визнає подієвий туризм як окремий вид туризму, а термін "фестивальний туризм" і всі аспекти, пов'язані з ним, повністю відсутні. Подієвому туризму приділяється мало уваги в національних стратегіях розвитку туризму, а також у регіональних та муніципальних стратегіях. Діяльність туристичних операторів також певною мірою характеризує розвиток фестивального туризму в Україні. Відносно небагато туроператорів розробляють і просувають фестивалі та "змішані" тури в Україні. Серед українського населення існує незначний попит на традиційні фестивальні тури. Крім того, наразі існує дефіцит професійних кадрів у фестивальному русі через відсутність навчальних закладів, які б готували фахівців з івент-менеджменту. Як наслідок, низький рівень організації та управління фестивалями погіршує загальний досвід гостей, які відвідують заходи, та знижує статус фестивалів. Відсутність або неспроможність місцевої влади надати фінансову підтримку для організації та проведення фестивалів є однією з причин перенесення або призупинення

запланованих фестивалів. Як правило, замість отримання фінансової допомоги від держави, організатори намагаються знайти спонсорів та отримати гранти на організацію та проведення фестивалів.

Отже, фестивальний туризм в Україні має низку негативних тенденцій, які заважають йому бути одним із найпривабливіших видів подієвого туризму в країні. Їх вплив необхідно пом'якшити шляхом реалізації стратегічних напрямів розвитку фестивального туризму в Україні.

На основі аналізу проблем можна визначити стратегічні напрями розвитку фестивального туризму в Україні. Так, на інституційному рівні слід внести зміни до Закону України "Про туризм", включивши до нього подієвий туризм та його види, зокрема фестивальний туризм. Також рекомендується внести зміни до Закону України "Про підприємництво", щоб визначити фестивальну діяльність як господарську та підприємницьку. Влада також має покращити умови для інвестування у фестивалі та фестивальний туризм. Успішна інвестиційна політика дозволить задовольнити сучасні потреби в технологіях та необхідному обладнанні, а також підвищити рівень інфраструктури як для українських, так і для іноземних туристів.

Фестивальний туризм також має бути цікавим для туристичних операторів. Тому слід заохочувати туристичні агенції до розробки різноманітних фестивальних турів для всіх регіонів України протягом року, особливо для зимового періоду та віддалених регіонів, так званого "міжсезоння" в контексті фестивального туризму. Це забезпечить створення цілорічного фестивального сезону в Україні. Що стосується кадрового забезпечення фестивального туризму, то українські навчальні заклади повинні готувати організаторів фестивального туризму та спеціалістів з івент-менеджменту.

Таким чином, фестивальний туризм є одним з найперспективніших видів туризму в Україні. Стратегічні напрямки, такі як державна підтримка, промоція фестивального туризму, розвиток інфраструктури та підготовка професійних кадрів, допоможуть нейтралізувати вплив негативних факторів на розвиток фестивального туризму та сприятимуть його становленню як одного з

найпопулярніших видів туризму в Україні. Сьогоднішній рівень розвитку інфраструктури є недостатнім для проведення фестивалів у багатьох областях України, адже їх інфраструктура не має наступних складових:

- технічна потужність фестивалів: відповідна потужність електроенергії, наявність потрібної техніки та обладнання;

- належний рівень закладів розміщення: їх місткість, сервіс, цінова політика;

- відповідність території для потреб фестивалю: транспортна доступність, пропускна спроможність, наявність місць для паркування та автокемпінгу.

Відсутність єдиного, загальноприйнятого календаря подій, у тому числі, фестивалів, які щорічно проводяться в областях країни, також є однією із перешкод для розвитку фестивального туризму в Україні. Була спроба створити такий календар у цілому по країні та окремо по деяких містах чи областях, проте всі вони - недосконалі, бо потребують розширення та доповнення. Наразі «офіційний» щорічний календар подій мають лише деякі області України, зокрема Чернігівська, Івано-Франківська та Херсонська.

Ще одна проблема - нерівномірність розподілу фестивалів по території України: чимало з них сконцентровані в областях Західної України, натомість в областях Центральної та Східної України їх організовується в рази менше. У той час, як в одній області проводиться одразу декілька фестивалів, в іншій може не бути жодного.

Найпоширенішими фестивалями в Україні є фольклорні фестивалі (наприклад, фестивалі історичного відродження, фестивалі народних ремесел та народної торгівлі, фестивалі традиційної культури) та музичні фестивалі (як сучасної, так і класичної музики). Таким чином, фестивальний туризм в Україні має низку негативних тенденцій, які заважають йому бути одним з найпривабливіших видів подієвого туризму в Україні. Їх вплив необхідно пом'якшити шляхом реалізації стратегічних напрямів розвитку фестивального туризму в Україні.

Завдяки фестивалям можна залучити в регіони додаткові потоки туристів. Але для цього фестивальні менеджери повинні ефективно і своєчасно планувати і реалізувати спеціальні програми і заходи, які сприятимуть підвищенню інтересу до місцевої культури і стимулюватимуть промоцію культурно-етнографічного потенціалу території.

На організаційну специфіку фестивалю на відповідній території впливають наступні чинники: природні; культурно-історичні; етнодемографічні; соціально-економічні; екологічні і медико-біологічні; політичні; соціально-психологічні; матеріально-технологічні. Важливою складовою кожного фестивалю є матеріальна база, яка включає певний простір, в якому відбуваються фестивальні заходи, а також необхідні технічні засоби. В більшості випадків матеріальна база потребує залучення зацікавлених державних або недержавних структур, спонсорів, творчих колективів. Суб'єктами створення фестивалю, виступають організатори, учасники презентаційної частини та глядацька аудиторія. Організатори є рушійною силою заходу. Цілі фестивалю можуть укладатися у розгорнуту концепцію соціально значущих перспектив (наприклад, розвиток екологічного мислення, реалізація творчого потенціалу людини), можуть бути спрямовані на популяризацію якогось напрямку, продукту чи бренду або ж просто на отримання прибутку.

І офіційно запрошені учасники, і пересічні гості-туристи та місцеві глядачі, як свідчить практика, є рівноцінними суб'єктами фестивального процесу. Загалом, кожна людина, яка перебуває у фестивальному просторі, певною мірою стає його творцем, активним чи пасивним учасником.

Вся сукупність ролей, форм і ступенів включення пересічного відвідувача-туриста у фестивальну діяльність (бездіяльність також є формою участі) створює неповторний культурний простір кожного фестивалю.

Класифікаційною ознакою будь-якого фестивалю, навіть найбільш тривалого, є чіткі календарні терміни проведення. Фестивальні заходи відбуваються в єдності заздалегідь окресленого простору країни, регіону, міста, концертного або театрального залу. Сучасні фестивалі, культурної чи етнічної

тематики, прагнуть знайомити населення із напівзабутими традиціями. Фестиваль як культурна акція передбачає наявність своєї аудиторії, на яку зорієнтована його художня та етнічна концепція.

Як явище мистецького життя, фестиваль характеризується особливою атмосферою свята, презентацією найкращих мистецьких колективів та виконавців, оригінальними пропозиціями. Головна мета фестивалю - внести нові течії в культурне життя країни, регіону чи міста, створити якомога ширше поле тяжіння як для театральних і музичних професіоналів, так і для широкого загалу глядачів і слухачів.

Фестивальний туризм є показником і своєрідним каталізатором інтенсивності та якості мистецького життя країни. Як свідчить світовий досвід, фестивалі – це осередки культурогенезу, що визначають напрями розвитку мистецтва, формують нові ідеї, відкривають нові обрії творчої самореалізації.

На основі аналізу проблем було визначено стратегічні напрями розвитку фестивального туризму в Україні як на інституційному рівні, так і на рівні організаторів фестивалів та туристичних операторів. Так, на інституційному рівні необхідно внести зміни до Закону України "Про туризм", включивши до нього подієвий туризм та його види, зокрема фестивальний. Також необхідно внести зміни до Закону України "Про підприємництво", визначивши фестивальну діяльність як господарську та підприємницьку.

Важливим також залишається створення Асоціації фестивалів України. Це необхідно насамперед для підтримки українських фестивалів. Українські фестивалі були рушійною силою незалежності України, але зараз вони зникають. Разом зі створенням власної асоціації фестивалів для вітчизняних фестивалів відкриється можливість стати повноправними членами EFFE та вийти на новий міжнародний ринок [23].

Національна спілка може не лише підтримувати молоді та відомі фестивалі, а й перераховувати кошти від фестивалів-членів до міського бюджету, оминаючи корумповану систему. Це, безперечно, сприяло б розвитку фестивального руху в Україні та вивело б його на новий, більш якісний

європейський рівень. Звичайно, не менш важливо підтримувати вже існуючі фестивалі в Україні. Держава також має створити умови для інвестицій у фестивальний рух та фестивальний туризм. Успішна інвестиційна політика дозволить підвищити рівень інфраструктури та задовольнити сучасні потреби як українських, так і іноземних туристів у технологіях та необхідному обладнанні.

Розвиток фестивального туризму в Україні також потребує тісної співпраці між державним та приватним секторами суміжних галузей, спираючись на досвід державної політики в розвинених країнах івент-індустрії. Членство України в регіональних та міжнародних організаціях івент-індустрії та фестивального руху може стати ще одним фактором розвитку фестивального туризму в Україні. До таких організацій належать Європейська асоціація фестивалів, Міжнародна асоціація фестивалів та подій, Європейська асоціація фольклорних фестивалів, Міжнародна рада організацій фольклору та народного мистецтва, Асоціація організаторів фестивалів. Щорічно має розроблятися точний календар подій в регіонах та містах України.

Слід більше розвивати та використовувати календарі, які створюються регіональними та місцевими туристичними інформаційними центрами. Прикладом українського календаря подій є Календар подій Чернігівської області, доступний в окремій вкладці на сайті Центру туристичної інформації Чернігівської області. У цьому календарі перераховані події по місяцях та надано їх опис із зазначенням дати, місця проведення, програми та контактних телефонів. На основі таких календарів подій міст та областей також бажано розробляти окремий фестивальний календар за прикладами календарів фестивалів «Івано-Франківщина фестивальна» або ж «Пофестивалимо на Полтавщині» з повною характеристикою фестивалів областей [24].

Було б корисно створити умови для того, щоб національні організатори фестивалів надавали статистичну інформацію про організацію та проведення різних фестивалів. За основу можна взяти принцип надання статистичної інформації від туристичних організацій. Це дасть змогу виявити нові тенденції в русі фестивалів. Також слід забезпечити або, за можливості, збільшити фінансову

підтримку з метою створення необхідних умов для проведення фестивалів. Водночас необхідно забезпечити або допомогти знайти відповідні локації для проведення фестивалів.

Завдяки своїм природним, культурним та історичним ресурсам Європа залишається одним з провідних туристичних напрямків у світі за кількістю відвідувачів. Цьому також сприяє правильна маркетингова політика, яка створює позитивний імідж західноєвропейських країн, організовує привабливі події та використовує маркетинг для поширення цього іміджу.

Західноєвропейські країни проводять широкий спектр культурних, релігійних і спортивних заходів, які приваблюють мандрівників з усього світу. Здатність організовувати масштабні заходи, добре розвинена система гостинності, високі гарантії особистої безпеки, толерантність, політична стабільність і легкий перетин кордонів між західноєвропейськими країнами роблять регіон популярним напрямком для туристів.

Інформаційні технології відіграють важливу роль у розвитку цього туристичного сектору. Інформаційні технології активно використовуються для сприяння фестивальному туризму в Західній Європі. Це новий спосіб бронювання номерів у готелях, концертів, ділових заходів та квитків на фестивалі. Технології дозволяють прогнозувати попит на послуги та краще управляти масовим туризмом і овертуризмом. Організатори подій використовуватимуть штучний інтелект, віртуальну реальність і віртуальне споживання, щоб заохотити людей до споживання туристичних продуктів і послуг. [25].

Відносини між різними зацікавленими сторонами у сфері фестивального туризму впливають на те, як створюються ефективні структури управління. Існує потреба у створенні сталих і безпечних дестинацій. Партнерства, побудовані на потребі спільного успіху, довірі та постійній комунікації, є ключовими для такої структури управління. Маніфест маркетингу європейських міст (ЕСМ) припускає, що більш гнучкі організації можуть швидше і ефективніше підготуватися і відреагувати на збої в роботі.

Наприклад, Октоберфест приваблює туристів з усього світу, але цього не можна сказати про інші національні свята в західноєвропейському регіоні. Розумне управління та просування DESTИНАЦІЙ передбачає управління туристичними потоками, мобільністю та доступністю, а також сприяння бізнес-аналітиці та інноваціям. Сучасне управління туризмом і туристична політика сприяють створенню більш сталих і відповідальних моделей туризму та більш ефективному діалогу між місцевими жителями і туристами. Розвиток регіональних інноваційних систем на основі кластерів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності інших туристичних DESTИНАЦІЙ.

Для розвитку інновацій в сфері фестивального туризму потрібно сприяти адаптації туристичного сектору та бізнесу до розвитку нових інформаційних технологій та покращити їхню конкурентоспроможність шляхом максимального використання можливої синергії між двома секторами. Це дозволить покращити становище подієвого туризму, у зв'язку з введенням карантинних обмежень та економічних криз [26].

Фестивальний туризм залежить від сезонності та важливих дат. Тому, щоб сприяти продовженню туристичного сезону, між країнами західноєвропейського регіону повинні бути створені механізми добровільного туристичного обміну, які дозволять певним ключовим групам населення брати участь у заходах, зокрема, молоді, людям похилого віку, людям з обмеженою мобільністю та малозабезпеченим сім'ям. Крім того, слід створити механізм добровільного онлайн-обміну інформацією для поліпшення координації шкільних канікул без шкоди для культурних традицій.

3.2 Оцінка впливу фестивального туризму на туристичну галузь України

Фестивальний туризм в Україні в останні роки здобуває значну популярність та стає ключовим елементом туристичної галузі. Оцінка впливу цього виду туризму на туристичну галузь України виявляється багатогранною та висвітлюється через кілька ключових аспектів:

1. Збільшення Туристичного Попиту (рис. 3.1):

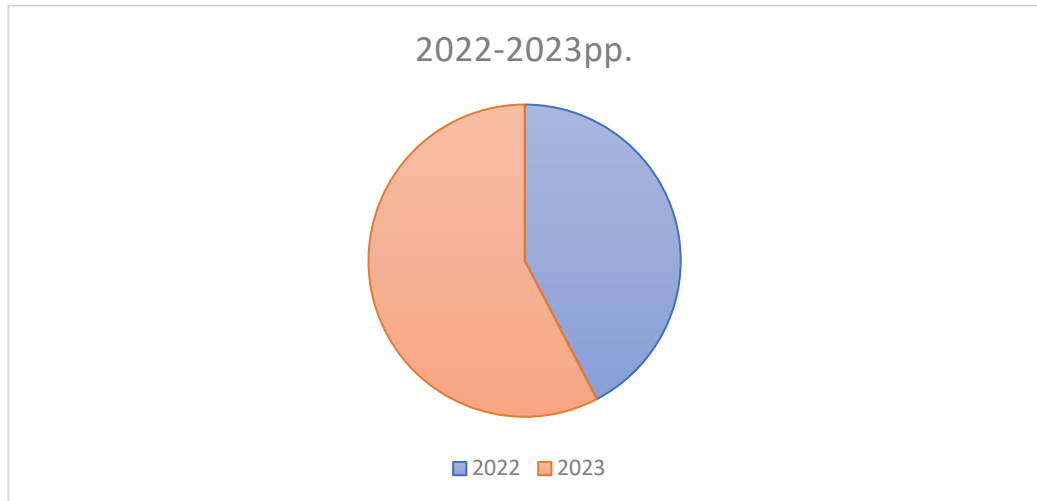

Рис. 3.1 Збільшення туристичного попиту в Україні за 2022-2023рр.

Джерело: складено автором

Отже, збільшення відбулося на 36,6%.

- Організація різноманітних фестивалів сприяє значному зростанню туристичного попиту. Туристи, як внутрішні, так і з-за кордону, вибирають Україну як місце подорожей для участі в унікальних та культурно насичених фестивалях.

2. Економічний Внесок:

- Фестивальний туризм має значний економічний внесок у розвиток туристичної галузі. Збільшення туристичного потоку під час проведення фестивалів стимулює готельний бізнес, ресторани, транспортні компанії та роздрібну торгівлю.

3. Стимулювання Інфраструктури:

- Організація фестивалів стає катализатором для поліпшення туристичної інфраструктури. Збільшення туристичного потоку веде до інвестицій у розвиток готелів, ресторанів та розважальних об'єктів.

4. Підвищення Привабливості України:

- Фестивальний туризм виконує важливу роль у формуванні позитивного іміджу України на світовій арені. Заходи цього типу дозволяють показати

багатство традицій, сучасного мистецтва та культури, що зростає інтерес до країни в очах міжнародних туристів.

5. Культурний Обмін та Співпраця:

- Фестивальний туризм стимулює культурний обмін та співпрацю між різними країнами. Учасники та відвідувачі мають можливість сприймати та взаємодіяти з різноманітним культур, що сприяє розумінню та взаємодії.

6. Розвиток Локальних Спільнот:

- Організація фестивалів призводить до підтримки та розвитку локальних спільнот. Місцеві жителі мають можливість продавати свої товари, працювати на подіях, що сприяє соціальному та економічному розвитку регіонів.

Усі ці аспекти вказують на те, що фестивальний туризм в Україні відіграє ключову роль у розвитку туристичної галузі, створюючи сприятливе середовище для економічного зростання, культурного обміну та підвищення міжнародної привабливості країни. Для подальшого успішного розвитку цього напрямку важливо продовжувати розвивати та підтримувати різноманітні та цікаві фестивалі, спрямовані на різні аспекти культури та розваг.

Рис. 3.2 Аналіз проблем та перспектив розвитку

Джерело: складено автором

З аналізу видно, що проблеми переважають чисельність перспектив на 20%.

Дослідження впливу фестивального туризму на туристичну галузь України має велике значення, оскільки фестивальний туризм є одним з найбільш перспективних напрямків розвитку туристичної індустрії в країні.

Одним з головних аспектів дослідження є визначення економічного впливу фестивального туризму на туристичну галузь України. Дослідження має включати аналіз туристичного потоку, доходу від туризму, зайнятості та розвитку готельного та ресторанного бізнесу під час проведення фестивалів. Важливо оцінити, наскільки фестивальний туризм сприяє зростанню туристичних доходів у країні і поліпшенню економічного стану місцевого населення.

Крім того, дослідження має включати соціокультурний вплив фестивального туризму на туристичну галузь України. Важливо визначити, які фестивалі привертають найбільший інтерес туристів, як вони впливають на культурну спадщину країни, які традиції та звичаї зберігаються та розкриваються завдяки фестивалям.

Фестивальний туризм має значний соціокультурний вплив на туристичну галузь України. Фестивалі в Україні включають культурні, музичні, художні, спортивні та інші події, які приваблюють багато туристів з усього світу. Одним з основних соціокультурних впливів фестивального туризму є збагачення культурного спадку країни. Фестивалі часто презентують національну культуру, традиції та мистецтво, дозволяючи туристам познайомитися з українською культурою і народною творчістю. Це сприяє збереженню та популяризації культурних цінностей України. Крім того, фестивальний туризм сприяє розвитку туристичної інфраструктури. Для проведення фестивалів необхідна належна готельна база, ресторани, транспорт, інфраструктура для розваг та інші послуги. Розвиток цих галузей веде до створення нових робочих місць і покращення економічного становища населення. Значний вплив має і на розвиток міжнародного спілкування. Фестивалі є чудовою можливістю для зустрічей між націями та культурами. Туристи з різних країн зіткнуться з українськими

традиціями, звичаями та мовою, а також зможуть поділитися своїм досвідом та культурою з місцевим населенням. Це сприяє розширенню світогляду туристів, розвитку толерантності та взаєморозуміння між різними культурами. Загалом, фестивальний туризм в Україні має значний позитивний соціокультурний вплив, сприяючи збереженню культурної спадщини, розвитку туристичної інфраструктури та покращенню міжнародного спілкування. Це сприяє як розвитку туристичної галузі, так і підвищенню престижу та популярності України як туристичного напрямку.

В Україні є багато фестивалів, які привертають великий інтерес туристів. Деякі з них впливають на культурну спадщину країни, зберігають традиції і розкриваються завдяки фестивалям. Ось декілька найбільш популярних фестивалів та їх вплив:

1. «Хрещатик Fest» в Києві: це музичний фестиваль, який привертає виконавців з усієї країни та навіть з-за кордону. Він сприяє розкриттю сучасної української музики та впливає на її подальший розвиток.

2. «Весільний фестиваль» на Івано-Франківщині: цей фестиваль утримує давні традиції українського весілля та пропонує учасникам зануритися в культуру, етнографію та мистецтво України. Він важливий для збереження національної спадщини і відродження традицій.

3. «Фестиваль гуцульського кольору» у Карпатах: цей фестиваль відбувається в гуцульському регіоні України і представляє унікальний гуцульський спосіб життя, звичаї і ремесла. Він допомагає зберегти гуцульську культуру та сприяє розвитку туризму в регіоні.

4. «Київський міжнародний кінофестиваль»: цей фестиваль привертає увагу кіноімовірні, а також пропонує українські фільми світовому глядачеві. Він сприяє розвитку кіноіндустрії в Україні та популяризації національної культури.

Ці фестивалі допомагають зберегти і розкрити багатство української культури, традицій та звичаїв. Вони показують унікальну спадщину України та привертають увагу як місцевих жителів, так і туристів, що сприяє їхньому подальшому розвитку і збереженню.

Також доцільно розглянути питання збереження і просування національного фольклору та розповсюдження культурного спадку через масову участь туристів у фестивалях.

Збереження і просування національного фольклору та розповсюдження культурного спадку є важливим завданням для будь-якої країни. Одним з ефективних способів досягнення цих цілей є залучення туристів у фестивалі, де представлені традиційні елементи культури.

Організація фестивалів дозволяє показати багатство і різноманітність національного фольклору. Ці заходи можуть включати в себе виставки народних ремесел, презентації традиційної музики і танців, конкурси на кращий костюм або частування стравами національної кухні. Через участь у цих активностях, туристи мають можливість побачити і взяти участь у житті народу, відчутти атмосферу його традицій і з'ясувати більше про його культуру.

Залучення туристів у фестивалі також сприяє збереженню і передачі культурного спадку на наступні покоління. Через поширення і популяризацію традиційних звичаїв і обрядів серед широкої аудиторії, фестивалі допомагають зберегти ці цінності в сучасному світі. Туристам надається можливість побачити, як живуть і творять народи, інтересуватися їхніми традиціями і навіть навчатися виконувати окремі елементи національної культури. Це сприяє збереженню і розповсюдженню національного фольклору.

Участь туристів у фестивалях також сприяє розвитку туризму в регіоні і підвищенню його економічного потенціалу. Збільшення числа туристів, які приїжджають на фестивалі, дозволяє розвивати туристичну інфраструктуру, розширювати готельний, ресторанний та інші суміжні види послуг. Це може сприяти підвищенню рівня зайнятості в регіоні та зростанню доходів місцевого населення.

Щоб успішно просувати культурний спадок через масову участь туристів у фестивалях, потрібно створити ефективні програми та стратегії маркетингу і реклами. Організатори можуть співпрацювати з туристичними компаніями, медіа та соціальними мережами, щоб залучити більше уваги до фестивалю і збільшити

його вплив. Крім того, важливо зберегти автентичність і автентичний досвід для туристів, щоб вони могли по-справжньому зануритися в культуру і традиції.

Ефективні програми та стратегії маркетингу і реклами:

1. Контент-маркетинг. Створення цікавого та пізнавального контенту про культурний спадок та фестивалі, такий як статті, блоги, відео та фото, і поширення його через різні соціальні мережі та веб-сайти. Наприклад, можна створити спеціальну сторінку на веб-сайті фестивалю, де будуть розміщені інформаційні матеріали про культурний спадок, його історію та значення.

2. Соціальні медіа. Використання соціальних мереж, таких як Instagram, Facebook, Twitter, щоб привернути увагу туристів до фестивалів та культурного спадку через публікацію яскравих фото та відео з минулих фестивалів, анонсів майбутніх заходів, інформації про культурні традиції та виступи в рамках фестивалю.

3. Спонсорство. Залучення партнерів та спонсорів, які мають інтерес до підтримки та просування культурного спадку через організацію фестивалів. Наприклад, компанія, яка виробляє традиційні культурні вироби, може спонсорувати фестиваль та представити свою продукцію під час заходу.

4. Взаємодія з локальними громадами. Співпраця з місцевими жителями, об'єднаннями та громадськими організаціями, які працюють з культурним спадком, для підтримки та просування фестивалів. Це може включати залучення місцевих художників та ремісників до участі у фестивалі, організацію виставок, майстер-класів та інших заходів, які дозволять гостям більше дізнатися про культурний спадок.

5. Партнерство з туристичними компаніями. Співпраця з туристичними агентствами та туроператорами, які пропонують пакетні тури на фестивалі. Наприклад, можна укласти домовленість з туроператором про включення в програму туру відвідування фестивалю та цікавих локацій, що пов'язані з культурним спадком.

6. Подарунки та інші акції для учасників. Привернення уваги туристів до фестивалів та культурного спадку можна здійснити за допомогою різних акцій,

таких як розіграші подарунків, знижки на готелі та ресторани, безкоштовні квитки на фестивалі, тощо. Такі акції можуть привернути увагу та заохотити туристів відвідати фестиваль та познайомитися з культурою регіону.

Загалом, масова участь туристів у фестивалях є важливим засобом збереження і просування національного фольклору та розповсюдження культурного спадку. Це дає можливість туристам побачити традиції і звичаї народу, а також сприяє розвитку туризму і місцевої економіки.

Іншим важливим аспектом дослідження є визначення соціального впливу фестивального туризму на туристичну галузь України. Важливо врахувати, як фестивали впливають на стимулювання культурного розвитку, поліпшення інфраструктури, залучення іноземних інвестицій у туризм та створення нових робочих місць. Екологічні наслідки також мають бути враховані у дослідженні, оскільки фестивали можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на навколишнє середовище.

Соціальний вплив фестивального туризму на туристичну галузь України визначається як вплив організованих фестивалів та івентів на розвиток та просування туризму в країні. Фестивальний туризм став важливим інструментом для привертання як внутрішніх, так і зарубіжних туристів, сприяючи збільшенню туристичного потоку, заробітку і популярності туристичних місць і регіонів.

Одним з основних соціальних впливів фестивального туризму є збільшення знань та освіченості туристів про культурне та історичне спадщину України. Фестивалі пропонують унікальний досвід та можливість познайомитися з традиціями, звичаями, музикою, танцями та кулінарією народу. Це сприяє збереженню та популяризації культурного спадку та національних традицій.

Крім того, фестивальний туризм має позитивний вплив на соціально-економічний розвиток регіонів країни. Велика кількість туристів, які відвідують фестивалі, створюють попит на товари та послуги, що підтримує розвиток малих та середніх підприємств. Також, фестивалі стимулюють розвиток готельної індустрії, ресторанного бізнесу, транспортного сектору та інших галузей. Це

забезпечує зростання зайнятості та підвищення життєвого рівня місцевого населення.

Крім економічних переваг, фестивальний туризм також сприяє формуванню позитивного іміджу країни, її регіонів та міст. Фестивалі стають візитною карткою України, привертаючи увагу туристів з усього світу. Це допомагає змінити стереотипи та уявлення про країну, сприяючи підвищенню міжнародної слави та притягуванню нових інвестицій.

Таким чином, фестивальний туризм має значний соціальний вплив на туристичну галузь України, сприяючи збереженню культурної спадщини, розвитку економіки та формуванню позитивного іміджу країни. Крім оцінки економічного, соціокультурного та соціального впливу, дослідження також може включати порівняння України з іншими країнами, щодо розвитку фестивального туризму, а також виявлення чинників, які можуть сприяти його подальшому розвитку в країні.

Отже, оцінка впливу фестивального туризму на туристичну галузь України є актуальним та необхідним дослідженням, яке може сприяти розвитку цієї сфери індустрії, підвищенню економічної діяльності та збереженню культурної спадщини країни.

Фестивальний туризм в Україні відіграє значущу роль у розвитку туристичної галузі, забезпечуючи позитивні та багатогранні наслідки. Україна має унікальний культурний та історичний спадок, який фестивальний туризм вдало використовує для привертання туристів та розширення міжнародного співробітництва. Однак для максимізації цього потенціалу важливо продовжувати інвестування в розвиток інфраструктури, підтримувати творчість та різноманітність фестивалів, а також активно працювати над підвищенням якості та безпеки подій. Фестивальний туризм не лише зміцнює позиції України на світовій туристичній карті, але й є ключовим інструментом для сталого розвитку туристичної галузі країни.

3.3 Пропозиції щодо підвищення ефективності використання потенціалу фестивального туризму для розвитку туристичної галузі

Фестивальний туризм є важливою складовою сучасної туристичної галузі. Цей вид туризму приваблює тисячі відвідувачів з усього світу, які бажають насолодитися унікальними культурними заходами, творчим середовищем та незабутніми враженнями. Проте, несвоєчасне використання потенціалу фестивального туризму може обмежувати розвиток туристичної галузі і уповільнювати ріст економіки країни.

З метою підвищення ефективності використання потенціалу фестивального туризму для розвитку туристичної галузі, аналітики пропонують наступні рекомендації:

1. Поглиблене дослідження ринку. Проведення комплексного аналізу попиту та пропозиції на фестивальний туризм, що дозволить відповідним чином спрямовувати ресурси на розвиток потрібних фестивалів і привертати нових відвідувачів.

2. Вдосконалення інфраструктури. Розвиток і покращення транспортної інфраструктури, готельного господарства та інших послуг, необхідних для комфортного перебування туристів під час проведення фестивалів.

3. Сприяння креативності. Залучення місцевих талантів та художників для створення унікальних елементів на фестивалях, щоб підвищити їх привабливість і конкурентоспроможність.

4. Маркетингові стратегії. Активне використання сучасних маркетингових інструментів, таких як соціальні медіа і цифровий маркетинг, для просування фестивалів на міжнародному рівні та залучення нових аудиторій.

5. Підтримка місцевих підприємців. Сприяння розвитку малого та середнього бізнесу шляхом надання фінансової та консультативної підтримки для створення супутніх послуг та продажу місцевих товарів.

6. Урядова підтримка. Розробка спеціальних програм та стимулів з боку уряду, таких як податкові пільги та легше отримання віз для подорожей на фестивалі, щоб залучити іноземних туристів. Ці пропозиції допоможуть використовувати потенціал фестивального туризму максимально ефективно, стимулюючи розвиток туристичної галузі та забезпечуючи стабільне економічне зростання країни.

Фестивальний туризм в Україні, як ключовий елемент туристичної індустрії, стає не лише важливим аспектом культурного життя, але і потужним інструментом для економічного зростання та підвищення привабливості країни серед туристів. Однак, для повного розкриття потенціалу фестивального туризму та його максимально ефективного використання для розвитку туристичної галузі, необхідно активно впроваджувати стратегії та заходи, спрямовані на покращення організації та привабливості фестивалів.

Аби дослідити пропозиції щодо підвищення ефективності використання потенціалу фестивального туризму для розвитку туристичної галузі, спочатку треба проаналізувати проблеми фестивального туризму.

Говорячи про сезонність фестивального руху в Україні, щорічні «фестивальні буми» припадають на теплі місяці року (період з квітня по вересень), за рахунок чого велика кількість фестивалів проводиться з мінімальною різницею в часі або ж взагалі відбувається одночасно. У свою чергу, холодні місяці року, а саме період з листопаду по березень цілком можна вважати «низьким сезоном» у фестивальному русі України. Не менш важливим є питання реклами. Організатори все більшої кількості фестивалів докладають достатньо зусиль, аби їх події набули всеукраїнського і навіть міжнародного визнання. Адже їх маркетингові програми ефективно спрямовані на різноманітні рекламні кампанії з використанням мережі Інтернет, а також зовнішньої реклами, в міському транспорті, на радіо та телебаченні. Серед нововведень у фестивальному русі України також є тренд екоусвідомленості. Так, відомі українські фестивалі впроваджують екологічні ініціативи, зокрема «Atlas Weekend» наголошує на сортуванні сміття, «Respublica» робить акцент на

інклюзивності та екологічності, а «ZAXIDFEST» закликає відвідувачів повністю прибирати після себе наметове містечко

У сучасному фестивальному туризмі в Україні існує чимало проблемних аспектів, які уповільнюють або ж зовсім перешкоджають розвитку цього різновиду туризму. Так, в Україні практично відсутня державна політика стосовно розвитку фестивального туризму. В Законі України «Про Туризм» подієвий туризм не визнаний окремим видом туризму, а словосполучення «фестивальний туризм» та всі аспекти, що його стосуються, й зовсім не зустрічаються. Подієвому туризму приділяється замало уваги як у державній стратегії розвитку туризму, так і в регіональних та міських. Діяльність суб'єктів туристичної діяльності також певним чином характеризує розвиток фестивального туризму в Україні. Туроператорів, що розробляють та продають фестивальні або «змішані» тури по Україні порівняно мало. Попит на сформовані фестивальні тури серед українського населення майже відсутній. Також у зв'язку з браком навчальних закладів, що забезпечують підготовку фахівців у галузі івент-менеджменту, наразі зафіксована нестача професійних кадрів у сфері фестивального руху. Як наслідок, низький рівень організації та проведення фестивалів погіршує загальні враження гостей від відвідування події та знижує статус фестивалю. Відсутність або ж нестача обсягів фінансування з боку місцевих органів влади для організації та проведення фестивалів часто є однією з причин переносу або зриву запланованих фестивалів. Як правило, організатори здійснюють пошук спонсорів та намагаються вигравати гранти на організацію та проведення фестивалів, аніж домагаються фінансової допомоги від держави.

Отже, фестивальний туризм в Україні має чимало негативних тенденцій, що перешкоджають його становленню у якості одного з найбільш привабливих різновидів подієвого туризму в країні. Їх вплив необхідно послабити за допомогою реалізації стратегічних напрямків розвитку фестивального туризму у країні.

На основі аналізу проблем можна виокремити стратегічні напрямки розвитку фестивального туризму в Україні. Так, на інституційному рівні, - це

внесення змін до Закону України «Про туризм», додавши подієвий туризм та його різновиди, зокрема, фестивальний туризм. Також доцільно внести зміни до Закону України «Про підприємництво», ідентифікувавши та визначивши фестивальну діяльність як економічну та підприємницьку. З боку влади також необхідно створити умови для надходження інвестицій у фестивальний рух і фестивальний туризм. За рахунок успішної інвестиційної політики рівень інфраструктури збільшиться, задовольнивши сучасні потреби в технологіях та необхідних зручностях як українських, так й іноземних туристів. Фестивальний туризм має бути цікавим й суб'єктам туристичної діяльності. З цією метою необхідно стимулювати туристичні фірми розробляти різноманітні фестивалі по всіх областях України упродовж усього року, особливо це стосується так званого «міжсезоння», зимових місяців та областей-аутсайдерів у контексті фестивального туризму. Це забезпечить встановлення цілорічного сезону на фестивалі в Україні. Говорячи про трудові ресурси фестивального туризму, навчальним закладам України доцільно забезпечити підготовку фахівців з організації фестивального туризму та фахівців у галузі івент-менеджменту. Таким чином, фестивальний туризм є одним із найперспективніших видів туризму в Україні. Такі стратегічні напрямки як державна підтримка та просування фестивального туризму, розвиток інфраструктури, підготовка спеціалізованих кадрів нейтралізують вплив негативних чинників на розвиток фестивального туризму та сприятимуть його становленню у якості одного з найпопулярніших видів туризму в Україні. Сьогоднішній рівень розвитку інфраструктури є недостатнім для проведення фестивалів у багатьох областях України, адже їх інфраструктура не має наступних складових:

- технічна потужність фестивалів: відповідна потужність електроенергії, наявність потрібної техніки та обладнання;
- належний рівень закладів розміщення: їх місткість, сервіс, цінова політика;
- відповідність території для потреб фестивалю: транспортна доступність пропускна спроможність, наявність місць для паркування та автокемпінгу.

Відсутність єдиного, загальноприйнятого календаря подій, у тому числі, фестивалів, які щорічно проводяться в областях країни, також є однією із перешкод для розвитку фестивального туризму в Україні. У 2016 році була спроба створити такий календар у цілому по країні та окремо по деяких містах чи областях, проте всі вони - недосконалі, бо потребують розширення та доповнення. Наразі «офіційний» щорічний календар подій мають лише деякі області України, зокрема Чернігівська, Івано-Франківська та Херсонська.

Ще одна проблема - нерівномірність розподілу фестивалів по території України: чимало з них сконцентровані в областях Західної України, натомість в областях Центральної та Східної України їх організовується в рази менше. У той час, як в одній області проводиться одразу декілька фестивалів, в іншій може не бути жодного.

Також існує певна одноманітність фестивалів за тематикою: найпоширенішими фестивалями країни є фольклорні фестивалі (фестивалі історичної реконструкції, фестивалі народних ремесел і промислів, фестивалі традиційної культури та ін.), а також та музичні фестивалі – як сучасної, так і класичної музики. Отже, фестивальний туризм в Україні має чимало негативних тенденцій, що перешкоджають його становленню у якості одного з найбільш привабливих різновидів подієвого туризму в країні. Їх вплив необхідно послабити за допомогою реалізації стратегічних напрямків розвитку фестивального туризму у країні.

Завдяки фестивалям можна залучити в регіони додаткові потоки туристів. Але для цього фестивальні менеджери повинні ефективно і своєчасно планувати і реалізувати спеціальні програми і заходи, які сприятимуть підвищенню інтересу до місцевої культури і стимулюватимуть промоцію культурно-етнографічного потенціалу території.

На організаційну специфіку фестивалю на відповідній території впливають наступні чинники: природні; культурно-історичні; етнодемографічні; соціально-економічні; екологічні і медико-біологічні; політичні; соціально-психологічні; матеріально-технологічні. Важливою складовою кожного

фестивалю є матеріальна база, яка включає певний простір, в якому відбуваються фестивалні заходи, а також необхідні технічні засоби. В більшості випадків матеріальна база потребує залучення зацікавлених державних або недержавних структур, спонсорів, творчих колективів. Суб'єктами створення фестивалю, виступають організатори, учасники презентаційної частини та глядацька аудиторія. Організатори є рушійною силою заходу. Цілі фестивалю можуть укладатися у розгорнуту концепцію соціально значущих перспектив (наприклад, розвиток екологічного мислення, реалізація творчого потенціалу людини), можуть бути спрямовані на популяризацію якогось напрямку, продукту чи бренду або ж просто на отримання прибутку.

І офіційно запрошені учасники, і пересічні гості-туристи та місцеві глядачі, як свідчить практика, є рівноцінними суб'єктами фестивального процесу. Загалом, кожна людина, яка перебуває у фестивальному просторі, певною мірою стає його творцем, активним чи пасивним учасником.

Вся сукупність ролей, форм і ступенів включення пересічного відвідувача-туриста у фестивальну діяльність (бездіяльність також є формою участі) створює неповторний культурний простір кожного фестивалю.

Класифікаційною ознакою будь-якого фестивалю, навіть найбільш тривалого, є чіткі календарні терміни проведення. Фестивалні заходи відбуваються в єдності заздалегідь окресленого простору країни, регіону, міста, концертного або театрального залу. Сучасні фестивалі, культурної чи етнічної тематики, прагнуть знайомити населення із напівзабутими традиціями. Фестиваль як культурна акція передбачає наявність своєї аудиторії, на яку зорієнтована його художня та етнічна концепція.

Фестиваль як явище мистецького життя відрізняється особливою атмосферою свята, орієнтацією на показ кращих художніх колективів і виконавців, оригінальністю пропозиції. Основне завдання фестивалю – внести свіжий струмінь у культурне життя країни, регіону, міста, створити максимально широке поле тяжіння як для професіоналів у галузі театру і музики, так і для пересічних глядачів та слухачів.

Фестивальний туризм є показником і своєрідним каталізатором інтенсивності та якості мистецького життя країни. Як свідчить світовий досвід, фестивалі – це осередки культурогенезу, що визначають напрями розвитку мистецтва, формують нові ідеї, відкривають нові обрії творчої самореалізації.

На основі аналізу проблем було визначено стратегічні напрями розвитку фестивального туризму в Україні як на інституційному рівні, так і на рівні організаторів фестивалів та туристичних операторів. Так, на інституційному рівні необхідно внести зміни до Закону України "Про туризм", включивши до нього подієвий туризм та його види, зокрема фестивальний. Також необхідно внести зміни до Закону України "Про підприємництво", визначивши фестивальну діяльність як господарську та підприємницьку.

Важливим також залишається створення Асоціації фестивалів України. Це необхідно, в першу чергу, для підтримки авторитетних українських фестивалів, які були рушійною силою здобуття Україною незалежності, але зараз занепадають. Зі створенням власної фестивальної асоціації національні фестивалі отримають можливість стати повноправними членами EFFE та вийти на нові міжнародні ринки [23].

Національна спілка може не лише підтримувати молоді та відомі фестивалі, а й перераховувати кошти від фестивалів-членів до міського бюджету, оминаючи корумповану систему. Це, безперечно, сприяло б розвитку фестивального руху в Україні та вивело б його на новий, більш якісний європейський рівень. Звичайно, не менш важливо підтримувати вже існуючі фестивалі в Україні. Держава також має створити умови для інвестицій у фестивальний рух та фестивальний туризм. Успішна інвестиційна політика дозволить підвищити рівень інфраструктури та задовольнити сучасні потреби як українських, так і іноземних туристів у технологіях та необхідному обладнанні.

Розвиток фестивального туризму в Україні також потребує тісної співпраці між державним та приватним секторами суміжних галузей, спираючись на досвід державної політики в розвинених країнах івент-індустрії. Членство України в регіональних та міжнародних організаціях івент-індустрії та

фестивального руху може стати ще одним фактором розвитку фестивального туризму в Україні. До таких організацій належать Європейська асоціація фестивалів, Міжнародна асоціація фестивалів та подій, Європейська асоціація фольклорних фестивалів, Міжнародна рада організацій фольклору та народного мистецтва, Асоціація організаторів фестивалів. Щорічно має розроблятися точний календар подій в регіонах та містах України.

Слід більше розвивати та використовувати календарі, що створюються регіональними та місцевими туристичними інформаційними центрами. Прикладом українського календаря подій є "Календар подій Чернігівської області", який доступний в окремій вкладці на сайті Чернігівського обласного туристичного інформаційного центру. У цьому календарі перераховані події по місяцях із зазначенням дати, місця проведення, програми та контактних телефонів. На основі таких міських та обласних календарів подій також бажано створювати окремі фестивальні календарі, що містять детальну інформацію про місцеві фестивалі, як, наприклад, календарі "Івано-Франківський фестиваль" та "Полтавський обласний фестиваль "Лец" [24].

Було б корисно створити умови для того, щоб національні організатори фестивалів надавали статистичну інформацію про організацію та проведення різних фестивалів. За основу можна взяти принцип надання статистичної інформації від туристичних організацій. Це дасть змогу виявити нові тенденції в русі фестивалів. Також слід забезпечити або, за можливості, збільшити фінансову підтримку з метою створення необхідних умов для проведення фестивалів. Водночас слід надавати допомогу або сприяти у пошуку відповідних локацій для проведення фестивалів.

Європа залишається одним з провідних туристичних напрямків у світі за кількістю відвідувачів завдяки своїм природним, культурним та історичним ресурсам. Цьому також сприяє відповідна маркетингова політика, яка створює позитивний імідж західноєвропейських країн, організовує цікаві події та використовує маркетингові методи.

Західноєвропейські країни проводять широкий спектр культурних, релігійних та спортивних заходів, які приваблюють мандрівників з усього світу. Здатність організувати масштабні заходи, добре розвинена система гостинності, високі гарантії особистої безпеки, толерантність, політична стабільність і легкий перетин кордонів між західноєвропейськими країнами роблять регіон популярним напрямком для туристів.

Інформаційні технології відіграють важливу роль у розвитку цього сектору туризму. Інформаційні технології активно використовуються для сприяння фестивальному туризму в Західній Європі. Це новий спосіб бронювання номерів у готелях, концертів, ділових заходів та квитків на фестивалі. Технології дозволяють прогнозувати попит на послуги та краще управляти масовим туризмом і овертуризмом. Івент-компанії використовуватимуть штучний інтелект, віртуальну реальність і віртуальне споживання для заохочення людей до споживання туристичних продуктів і послуг [25].

Відносини між різними зацікавленими сторонами у сфері фестивального туризму впливають на те, як створюються ефективні структури управління. Існує потреба у створенні сталих і безпечних дестинацій. Партнерства, побудовані на потребі спільного успіху, довірі та постійній комунікації, є ключовими для такої структури управління. Маніфест маркетингу європейських міст (ЕСМ) припускає, що більш гнучкі організації можуть швидше і ефективніше підготуватися і відреагувати на збої в роботі.

Наприклад, Октоберфест приваблює туристів з усього світу, але цього не можна сказати про інші національні свята в західноєвропейському регіоні. Розумне управління та просування дестинацій передбачає управління туристичними потоками, мобільністю та доступністю, а також сприяння бізнес-аналітиці та інноваціям. Сучасне управління туризмом і туристична політика сприяють створенню більш сталих і відповідальних моделей туризму та більш ефективному діалогу між місцевими жителями і туристами. Розвиток

регіональних інноваційних систем на основі кластерів підвищить конкурентоспроможність інших туристичних дестинацій.

Для просування інновацій у фестивальному туризмі необхідно полегшити адаптацію туристичного сектору та бізнесу до нових інформаційно-технологічних розробок і підвищити конкурентоспроможність шляхом максимізації можливої синергії між цими двома секторами. Це допоможе покращити ситуацію подієвого туризму у зв'язку із запровадженням карантинних обмежень та економічною кризою [26].

Фестивальний туризм залежить від сезонності та важливих дат. Тому для заохочення продовження туристичного сезону між країнами західноєвропейського регіону мають бути створені механізми добровільного туристичного обміну, щоб забезпечити участь у заходах деяких ключових груп, таких як молодь, люди похилого віку, люди з обмеженою мобільністю та малозабезпечені групи населення. Крім того, слід створити механізм добровільного онлайн-обміну інформацією для покращення координації шкільних канікул без шкоди для культурних традицій.

Фестивальний туризм в Україні є важливим фактором залучення туристів та розвитку туристичної галузі. Ці рекомендації закладуть основу для сталого та успішного розвитку фестивального туризму в Україні, сприятимуть зростанню туристичної галузі та збільшенню її економічного, культурного та соціального впливу.

Висновки до розділу 3

У розділі «Проблеми та перспективи розвитку фестивального туризму в Україні та оцінка його впливу на розвиток туристичної галузі країни» було проведено аналіз сучасного стану фестивального туризму в Україні і виявлено наступні проблеми.

По-перше, недостатня кількість та низька якість фестивалів. Україна має великий потенціал для розвитку фестивального туризму, але наразі кількість

фестивалів недостатня. Крім того, деякі існуючі фестивалі не відповідають міжнародним стандартам та мають низький рівень організації.

По-друге, відсутність ефективної промоції фестивального туризму. Україна не має достатнього рівня маркетингу та промоції своїх фестивалів як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні. Це ускладнює привабливість країни для туристів і обмежує його потенціал для розвитку.

По-третє, відсутність співпраці між різними галузями туризму. У багатьох випадках фестивальний туризм не інтегрований з іншими формами туризму, такими як культурний туризм, агротуризм або екотуризм. Це приводить до втрати потенціалу синергії і ускладнює розвиток туристичної галузі в цілому.

Незважаючи на ці проблеми, в Україні є потенціал для розвитку фестивального туризму. Країна має багату культурну спадщину, яка може стати основою для організації різноманітних фестивалів. Крім того, Україна має неповторні природні ландшафти, які можна використовувати для проведення фестивалів.

Для розвитку фестивального туризму в Україні необхідно прийняти ряд заходів. По-перше, необхідно створити сприятливе законодавче середовище для організації фестивалів та залучення інвестицій. По-друге, важливо поліпшити якість фестивалів, враховуючи міжнародні стандарти та практики. По-третє, необхідно залучати експертів з міжнародного туризму для підвищення рівня організації фестивалів.

Розвиток фестивального туризму в Україні має потенціал позитивно вплинути на розвиток туристичної галузі країни. Він може сприяти збільшенню кількості туристів, залученню іноземних інвестицій у туристичну інфраструктуру, створенню нових робочих місць та покращенню іміджу України як туристичного напрямку.

ВИСНОВКИ

У ході виконання даної дипломної роботи було проведено глибокий аналіз та дослідження фестивального туризму в Україні, зосереджуючись на його впливі на туристичну галузь та економіку країни. Отримані результати та висновки стають важливим внеском у розуміння та розвиток цієї сфери.

На основі проведених досліджень можна зробити наступні висновки:

1. Фестивальний туризм має значний вплив на розвиток туристичної галузі України. Фестивалі приваблюють велику кількість туристів з різних країн, що стимулює розвиток готельного бізнесу, ресторанного господарства, транспортних послуг та інших супутніх сфер.

2. Фестивалі сприяють популяризації України як туристичного напрямку. Великий фестивальний події привертають увагу світової спільноти до країни, розповідаючи про її культуру, традиції та історію. Це дозволяє збільшити кількість закордонних туристів, які обирають Україну для відпочинку.

3. Фестивальний туризм сприяє розвитку місцевої економіки. Організація фестивалів створює робочі місця, залучає інвестиції та сприяє розвитку малого та середнього бізнесу. Крім того, фестивалі спонукають туристів витратити гроші на транспорт, проживання, харчування та подарунки, що сприяє економічному зростанню регіону.

4. Однак, для досягнення повного потенціалу фестивального туризму в Україні, необхідно вирішити такі проблеми:

- Недостатня інфраструктура навколо фестивалів, така як дороги, готелі, ресторани тощо. Це ускладнює доступ до місцевості та обмежує кількість туристів, які можуть відвідати фестивалі;

- Недостатнє фінансування та підтримка з боку держави, що затримує розвиток фестивального туризму;

- Відсутність ефективної маркетингової стратегії для просування українських фестивалів за кордоном.

5. Для подальшого розвитку фестивального туризму в Україні рекомендується:

- Залучати додаткові інвестиції для покращення інфраструктури навколо фестивалів;
- Приділити більше уваги просуванню та маркетингу українських фестивалів на міжнародному рівні;
- Посилити співпрацю між державними органами та приватним сектором для забезпечення фінансової підтримки фестивалів;
- Розвивати спеціалізовані туристичні програми для привернення іноземних туристів на фестивалі.

Таким чином, вплив фестивального туризму на розвиток туристичної галузі України є значний, але для досягнення повного потенціалу цього виду туризму необхідно вирішити ряд проблем та реалізувати рекомендації щодо його подальшого розвитку.

Отже, фестивальний туризм є туристською діяльністю, котра пов'язана з важливими для суспільства подіями чи явищами природи, які привертають увагу великої кількості мандрівників з різних куточків світу своїми унікальними, екзотичними та неповторними ознаками. Виокремлюють три історичні етапи розвитку івентуризму: початковий (найдавніші часи – перша половина XIX століття), період становлення (II половина XIX – II половина XX століття), масовість (II половина XX століття – наші дні).

Фестивальний туризм як різновид подієвого має тісні зв'язки з іншими видами туризму та виражені характерні ознаки, завдяки чому забезпечується перспективність розвитку цього виду туризму.

Фестивалі найчастіше класифікуються за такими ознаками: за типологією фестивалів, за масштабом події, за терміном і тривалістю події. Слід зазначити, що і фестивалі, і фестивальні тури класифікуються однаково: для класифікації фестивальних турів використовується класифікація фестивалів і навпаки.

Важливою проблемою стратегічного розвитку фестивального туризму є питання безпеки. Аналізуючи стан безпеки в туристичній сфері, зокрема в

готельному бізнесі, в туристичних дестинаціях, можна навести чимало прикладів щодо непоодиноких і навіть масових випадків травмування та загибелі туристів. Варто наголосити на тому, що фестивальний туризм є одним із підвищених факторів ризику в плані безпеки.

Країнами-лідерами з розвитку сфери подій, зокрема й сфери подієвого туризму, є такі: Австралія, Канада, Данія, Естонія, Ірландія, Нова Зеландія та Великобританія. Саме ці країни виділяють значні ресурси на розвиток подієвого туризму задля підвищення своєї привабливості та конкурентоспроможності на міжнародному ринку туристичних послуг. У свою чергу, фестивальному туризму, як одному з основних різновидів подієвого, увага також приділяється.

Наступні міжнародні організації відіграють важливу роль у розвитку подієвого туризму, в тому числі фестивального, у всьому світі: Європейська асоціація фестивалів, Міжнародна асоціація фестивалів та подій, Європейська асоціація фольклорних фестивалів, Міжнародна рада організацій фольклору та народних мистецтв, Асоціація організаторів фестивалів.

Вплив фестивалів на туризм допоміг сформувати конкретну державну політику та бюджетні плани, а також підприємців. У зв'язку зі збільшенням кількості відвідувачів фестивалів, сектор гостинності, можливо, буде змушений розвиватися, щоб задовольнити потреби зростаючої кількості туристів. Приплив іноземної валюти зміцнює економіку.

Розвиток подієвого туризму в Україні та використання західного досвіду можливий шляхом створення сприятливих економічних та політичних умов для розвитку туристичного сектору України, залучення іноземних інвестицій та надання значної фінансової підтримки туристичному сектору України, а також фінансування з державного бюджету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аспекти розвитку фестивального туризму. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/66/887.pdf>
2. Біла С.О. Стратегічні пріоритети розвитку туристичних послуг в Україні та перспективи підвищення їх конкурентоспроможності на світовому ринку / С.О. Біла // Стратегія розвитку України. № 1. 2016.
3. Бернадська Г.О. Тенденції розвитку фестивального туризму на території Рівненської області. Науковий вісник Херсонського державного університету. Географічні науки. 2018. № 9.
4. Буклет «Івано-Франківщина фестивальна» / Управління міжнародного співробітництва, євроінтеграції, туризму та інвестицій Івано-Франківської обласної державної адміністрації. – Івано-Франківськ. – 2018.
5. Буклет «Пофестивалимо на Полтавщині» / Департамент культури і туризму Полтавської обласної державної адміністрації. – Полтава. – 2019.
6. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Рудковський О. В., Белікова С. О. Аспекти безпеки розвитку туристичної галузі України в умовах гібридних загроз. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 11. С. 10–15. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.11.10>
7. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Рудковський О. В., Белікова С. О. Державне регулювання розвитку туристичного комплексу як галузевий елемент системи економічної безпеки держави. Проблеми економіки. 2019. № 2. С. 31–38. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-31-38>
8. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Рудковський О. В., Белікова С. О. Стан та тенденції розвитку туристичного комплексу в контексті забезпечення економічної безпеки України. Економіка та держава. 2019. № 9. С. 17–25. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.9.17>
9. Гончарук Н. Сучасний стан та перспективи розвитку event-туризму в Україні / Наталія Гончарук // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції „Формування механізму зміцнення конкурентних позицій

національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах“ та І Міжнародного студентського наукового форуму „Креативна економіка очима молоді“, 29-31 березня 2018 року. — Т., 2018. — Том 2

10. Горіна Г.О. Ринок туристичних послуг: управління розвитком в умовах просторової поляризації: [монографія] / Г.О. Горіна. Кривий Ріг: Чернявський Д.О., 2016.

11. Городня Т. А., Ільчук О. О. Сучасні аспекти становлення туристичних ресурсів. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. 2016. Вип. 50.

12. Грабовенська С.П. Сучасний стан і тенденції розвитку туристичної галузі України. Науковий журнал «Молодий вчений». 2016. № 8(35). С. 15–18. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/8/4.pdf> (дата звернення: 25.11.2019)

13. Доан П.В. Світові перспективи фестивального туризму України. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis (дата звернення: 20.03.2019).

14. Дутчак О.І. Окремі аспекти розвитку етнофестивального туризму Карпатського регіону України (на прикладі Львівської області). URL: <http://int-konf.org/konf092014/874-kandidat-storichnih-nauk-dutchako-okrem-aspekti-rozvitku-etnofestivalnogo-turizmukarpatskogo-regonu-ukrayini-na-priklad-lvvskoyi-oblast.html> (дата звернення: 20.06.2019)

15. Закон України «Про туризм» №324/95-ВР від 16.10.2020 р. URL: https://tourlib.net/zakon/pro_turyzm.htm.

16. Календар туристичних подій Херсонщини на 2020 рік. URL: <https://khoda.gov.ua/kalendar-turistichnih-pod%D1%96j-hersonshhini--na-2020-r%D1%96k>

17. Календар туристичних подій Чернігівщини на 2020 рік. URL: <https://chernihivregion.travel/novyny/item/845-kalendar-turystychnykh-podiichernihivshchyny-na-2020-rik>

18. Клочковська В.О. Стан та перспективи розвитку подієвого туризму у вінницькій області / В.О. Клочковська, О.В. Клочковський // Економіка і організація управління. – № 1 (33), 2019.

19. Ковешніков В.С. Інноваційні види туризму / В.С. Ковешніков, О.С. Ліфіренко, Н. М. Стукальська // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. № 4.

20. Ліміна П. Українські музичні фестивалі 2020 року, які неможливо пропустити / Поліна Ліміна // bit.ua. – 2020. URL: <https://bit.ua/2020/01/ukrainianmusic-festivals-2020/>

21. Лупак Р. Л. Державна політика імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки України: пріоритети та інструменти реалізації: монографія. Львів: Вид-во ННБК «АТБ». 2018

22. Олійник В.В. Сучасний стан та перспективи розвитку подієвого туризму на території України [Електронний ресурс] / В.В. Олійник, О.В. Шикіна // Глобальні та національні проблеми економіки. № 12. 2016.

23. Особливості розвитку фестивального туризму. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2019/3_2019/38.pdf

24. Особливості фестивального туризму. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/6_17_ukr/23.pdf

25. Пічик В. Катерина. Моделювання поведінки споживачів на ринку туристичних послуг / Катерина В. Пічик // Вісник КНУТД. № 3(99). 2016.

26. Плахтій Ю. [Електронний ресурс] / Ю. Плахтій // Вежа. – 2018. – Режим доступу: https://vezha.vn.ua/do-vinnytsi-pryyihalo-65-lytsariv-na-turnir-prysvy_achenyj-pam-yatizagyblogu-pid-chas-revolyutsiyi-gidnosti-vinnychanyna-fotor_eportazh/

27. Розвиток фестивального туризму. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/39_2_2019/13.pdf

28. Стецько Н. Концептуальні засади розвитку етнофестивального туризму в Україні. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Географія». 2016. № 2.

29. Фестивальний туризм. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/597.pdf>

30. Шелеметьєва Т. Теоретичні та прикладні аспекти управління розвитком туризму в Україні. Монографія / Т. Шелеметьєва. – Запоріжжя:Класичний приватний університет, 2019.

31. Щурик М.В., Бринзей Б.С. Фестивальний рух як один із перспективних напрямів розвитку EVENT-туризму в регіоні. Причорноморські економічні студії. Випуск 39-2. 2019.

32. Грицку-Андрієш Ю.П. Фестивальний туризм у системі рекреаційно-туристської діяльності / Ю.П. Грицку-Андрієш, Ж.І. Бучко // Науковий вісник Чернівецького університету, вип. 519-520. Географія. Чернівці, 2010. с.56-60. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/grycku.htm

33. Рейтинг туроператорів України 2020. Join UP! to travel. URL: <https://joinuplviv.com/rejtyng-turoperatoriv-sezon-lito-2020/> (дата звернення: 16.11.2023).

34. Carpathians. Фестиваль Червене вино. Тури,екскурсії по Закарпаттю. URL: <https://prokarpaty-tour.info/uk/starij-novij-rik-festival-chervene-vino/> (дата звернення: 16.11.2023).